

Zomernota 2023

Gemeente Raalte

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	5
Hoofdstuk 1: Leeswijzer	8
Hoofdstuk 2: Financieel beleid	9
2.1 De financiële positie geactualiseerd	9
2.2 Budgetafwijkingen 2023	10
Hoofdstuk 3: Programma's	11
3.1 Inleiding.....	11
3.2 Programma's.....	11
Programma 1: Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving	12
Programma 2: Integraal beheer openbare ruimte.....	15
Programma 3: Onderwijs, werk en inkomen.....	19
Programma 4: Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp.....	24
Programma 5: Duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietransitie	29
Programma 6: Economie	32
Programma 7: Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed.....	34
Programma 8: Openbare orde en veiligheid	38
Programma 9: Bestuur en dienstverlening.....	41
3.3 Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien.....	44
3.3.1 Treasury.....	44
3.3.2 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	44
3.3.3 Overige baten en lasten	46
Hoofdstuk 4: Investeringskredieten.....	48
4.1 Inleiding.....	48
4.2 Exploitatievoordeel doorschuiven kredieten	49
Hoofdstuk 5: Paragrafen.....	52
5.1 Bedrijfsvoering.....	52
5.1.1 Inleiding	52
5.1.2 Organisatie.....	52
5.1.3 Loonsom en egaliseringsreserve SPP.....	53
5.1.4 't Nieuwe Roalter werken.....	54
5.1.5 DOWR.....	54
5.1.6 Digitale transitie	54
5.1.7 Bescherming persoonsgegevens en informatieveiligheid	54
5.1.8 Interbestuurlijk toezicht.....	55

5.1.9 Doorontwikkeling Planning- en controlcyclus	55
5.1.10 Rechtmatigheidsverklaring college	55
5.1.11 Vervanging financieel systeem	55
5.2 Sociaal domein.....	56
5.2.1 Inleiding	56
5.2.2 Sociaal domein breed	56
5.2.3 Stand van zaken Wmo	58
5.2.4 Stand van zaken Jeugd.....	58
5.2.5 Stand van zaken Participatie	60
5.2.6 Ontwikkeling reserve sociaal domein	61
5.2.7 Resumé.....	62
5.3 Oekraïne	63
5.3.1 Inleiding	63
5.3.2 Financiën	63
5.4 Stand van zaken bouwgrondexploitatie	66
5.4.1 Inleiding	66
5.4.2 Algemeen	66
5.4.3 Bouwgrond in exploitatie.....	67
5.4.4 NIEGG (Nog niet In Exploitatie Genomen Gronden).....	69
5.4.5 Risico's.....	70
5.4.6 Reservepositie grondexploitatie	71
5.4.7 Parameters	73
Bijlagen	74
Bijlage 1: Financieel overzicht	75
Bijlage 2: Loon- en prijsontwikkelingen 2023	81
Bijlage 3: Stand algemene bestemmingsreserve 2023	84
Bijlage 4: Overzicht mutaties in reserves 2023.....	85
Bijlage 5: Overzicht beschikbaar te stellen kredieten 2023.....	86
Bijlage 6: Stand van onvoorzien 2023 (structureel en eenmalig).....	87

Aanbiedingsbrief

Raalte, 29 augustus 2023

Onderwerp: vaststelling zomernota 2023

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de zomernota 2023 aan. In de zomernota wordt de tussentijdse balans opgemaakt over het eerste halfjaar 2023.

We zien dat de druk op onze organisatie onveranderd hoog is door de ambities in het kader van de strategische opgaven, grote maatschappelijke vraagstukken en daarbij ook 'gewoon' het uitvoeren van de reguliere taken. In combinatie met een krappe arbeidsmarkt, waarbij vacatures niet snel (en soms niet) zijn in te vullen, legt dit een grote druk op de organisatie. Het aanbrenge van focus op wat we wel en niet (kunnen) doen en het hebben van aandacht voor onze medewerkers heeft prioriteit.

De prioriteiten die met het vaststellen van de kadernota zijn gekozen, geven richting. De nog vast te stellen aanpak 'Nieuw voor oud'-beleid zal hier ook aan bijdragen. Het vraagt continue focus en aandacht om ambitie en belasting van de organisatie enigszins in balans te houden.

We zien in deze zomernota dat het financieel perspectief vanaf 2024 aanmerkelijk negatiever is dan bij de begroting 2023-2026 is gepresenteerd. Dit leidt vanaf het begrotingsjaar 2026 tot een niet sluitend structureel financieel perspectief. Belangrijkste oorzaak hiervan is, dat we met veel hogere loon- en prijsstijgingen worden geconfronteerd dan de compensatie die we hiervoor ontvangen via de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De noodzaak tot het maken van keuzes krijgt hiermee, naast de inhoudelijke en organisatorische component, ook financiële urgentie.

Uitvoering begroting 2023

De uitvoering van de lopende begroting ligt voor een belangrijk deel op schema. Zo wordt er voortvarend gewerkt aan de uitvoering van de bestuursopdracht 'Groeï gemeente Raalte', waarbij uitgangspunt is de bouw van 3.000 woningen in de komende tien jaar. Hiertoe worden onder andere groeibeelden van Raalte en Heino opgesteld. Uw raad is medio juli bijgepraat over de actuele stand van zaken.

Per 1 januari 2024 treedt de omgevingswet in werking. Hiertoe heeft u het Plan van aanpak 'Op koers naar het omgevingsplan' vastgesteld.

De integrale veiligheidsstrategie 2023-2026 is door uw raad vastgesteld. We blijven ons inzetten op het behouden van een veilige woon- en leefomgeving in de gemeente Raalte. We richten ons op de thema's zorg en veiligheid, ondermijnende criminaliteit en digitale veiligheid. Overkoepelend richten we ons hiermee op het versterken van de weerbaarheid in de samenleving. Ook nemen we ruimte om ons voor te bereiden op de gevolgen van de toenemende verharding, polarisatie en maatschappelijke onrust die we zien in de samenleving.

De voorbereidingen om te komen tot een nieuw cultuurbeleidsplan zijn in volle gang en de herijking van het subsidiebeleid is weer opgepakt.

Ook wordt gewerkt aan de verdere doorontwikkeling van het programma Dienstverlening.

De taalschool Salland wordt gehuisvest in de panden van de Helpende Handen en Stichting Westdorp. Met samenwerkingspartners geven we uitvoering aan het uitvoeringsplan Nationaal Programma Onderwijs.

Ook hebben we uw raad bijgepraat over de ontwikkelingen en uitdagingen met betrekking tot het Centrum voor Jeugd en Gezin en de hervormingsagenda jeugd.

Er is door een lokale werkgroep hard gewerkt aan het Raalter Sportakkoord voor de periode 2023 tot en met 2026. In dit akkoord worden de landelijke uitdagingen op het gebied van sport en beweging vertaald naar een lokaal actieplan.

Uw raad heeft ingestemd met een verruiming van de maximale hoogte van erfwindmolens. Ook heeft uw raad zich uitgesproken zoveel als mogelijk is, de regie te nemen bij initiatieven voor grootschalige windenergie.

De meerjarige Agenda Regio Zwolle 2024-2028 is opgesteld. Voor de periode 2024-2028 zijn de focusgebieden: Economie & Arbeidsmarkt en Duurzame groei & leefkwaliteit.

Het beleid erven in beweging is voor de korte termijn aangepast waarbij balans is gezocht tussen het behoud van de kwaliteit van ons buitengebied, mogelijkheden voor her invulling van gebouwen/erven aan stoppende agrarische bedrijven én het bieden van ruimte aan de blijvende agrarische bedrijven.

Zoals gezegd loopt de uitvoering van de begroting 2023 voor een belangrijk deel op schema. Tegelijkertijd constateren we bij deze zomernota ook dat door capaciteitstekorten enkele thema's niet geheel op planning lopen. Er is en wordt hard gewerkt om in de benodigde capaciteit te voorzien. Het gaat hierbij met name over werkzaamheden gericht op een toekomstbestendige warmtevoorziening, maar bijvoorbeeld ook over het actualiseren van de visie op de laadinfrastructuur.

Ook de uitvoering van het nieuwe beleidsplan evenementen heeft enige vertraging opgelopen.

Actueel financieel beeld

Het financieel resultaat van deze zomernota 2023 laat een positief resultaat zien voor het jaar 2023 en een fors negatief resultaat voor alle jaren daarna. Zie onderstaande tabel:

Financieel resultaat zomernota 2023

Bedragen * € 1.000

- is voordeel

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Structureel	90	2.055	2.840	2.178	2.630
Eenmalig	-547	734	2	46	28
Totaal	-457	2.789	2.842	2.224	2.658

Belangrijkste oorzaak van het fors negatieve resultaat in meerjarenperspectief is dat we met veel hogere loon- en prijsstijgingen worden geconfronteerd dan de compensatie die we hiervoor ontvangen via de algemene uitkering gemeentefonds (meicirculaire 2023). Omdat deze tekorten ten laste komen van de algemene bestemmingsreserve heeft het financieel resultaat van deze zomernota ook aanzienlijke doorwerking in de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve.

Bovendien wordt het gemeentefonds vanaf 2026 niet langer via de huidige normeringssystematiek berekend, hetgeen leidt tot een forse terugloop van beschikbare middelen. Het tekort is door de VNG op landelijk niveau becijferd op circa € 3 mld. vanaf 2026. Daarom wordt 2026 in gemeenteland 'het ravijnjaar' genoemd. Gemeenten maken zich grote zorgen. Op 3 juli 2023 hebben de VNG en het kabinet hierover het gesprek gevoerd. Het kabinet heeft hierbij erkend dat er een disbalans zal ontstaan tussen taken en middelen van decentrale overheden. Er is afgesproken dat tijdens het overhedenoverleg in september aanstaande zal worden gesproken over hoe Rijk en decentrale overheden samen ambities, taken en middelen in evenwicht brengen. Vanaf 7 juli 2023 is het kabinet Rutte echter demissionair. Op 22 november aanstaande zijn er tweede kamerverkiezingen. Richting komende begroting is de verwachting dat de onzekerheid, ook richting gemeenten, mogelijk nog verder toeneemt. Dit in een periode waarin gemeenten voor grote transitieopgaven met bijbehorende investeringen en maatschappelijke uitdagingen staan.

Ontwikkelingen sociaal domein

Uit deze zomernota blijkt dat de kosten met betrekking tot de jeugdhulp fors hoger liggen dan bij de begroting 2023 geraamd. Wanneer deze kosten in de komende jaren op het huidige niveau of daarboven blijven en de besparing vanuit de hervormingsagenda jeugd niet kan worden behaald, ontstaat er een toenemend structureel tekort op de jeugdmiddelen. Hierdoor zal de reserve sociaal domein de komende jaren uitgeput raken. In de begroting 2024 wordt hierop een verdere doorkijk gegeven.

Stand van zaken bouwgrondexploitatie/ projectenrapportage 2023

In deze zomernota wordt de stand van zaken van de bouwgrondexploitaties weergegeven in de paragraaf grondexploitatie. Daarnaast is de jaarlijkse projectenrapportage gebiedsontwikkeling bij deze zomernota gevoegd. De voortgang van de grondexploitaties wordt hierin per complex nader toegelicht.

Tot slot

Wij hopen dat deze zomernota voldoet aan uw informatiebehoefte en zien uit naar behandeling in uw raad.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte,

de secretaris

de waarnemend burgemeester

Monique van Esterik

Arco Hofland

Hoofdstuk 1: Leeswijzer

Als onderdeel van de budgetcyclus wordt u de zomernota 2023 aangeboden.

In hoofdstuk 2 is het actuele financiële beeld gepresenteerd, waarin ook het resultaat van de meicirculaire 2023 is verwerkt. Ook zijn hier de grootste budgetafwijkingen en de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve opgenomen.

In hoofdstuk 3 wordt informatie verstrekt over de ontwikkelingen binnen de diverse programma's. Via het 'verkeerslichtenmodel' is gerapporteerd of de in de begroting 2023 geformuleerde beleidsmatige doelstellingen op koers liggen en of deze binnen het budget behaald worden.

De betekenis van de verkeerslichten:

- : (Verwachte) positieve afwijking van begroting
- : Conform begroting
- : Dreigt negatief af te wijken van begroting
- : Negatieve afwijking van begroting

Alleen de afwijkingen op de begroting zijn toegelicht.

In hoofdstuk 4 is de stand van zaken betreffende investeringskredieten weergegeven.

In hoofdstuk 5 zijn de paragrafen Bedrijfsvoering, Sociaal domein, Oekraïne en de stand van zaken van de bouwgrondexploitatie opgenomen.

- In paragraaf 5.1 is alle relevante bedrijfsvoeringsinformatie toegelicht.
- In paragraaf 5.2 is het actuele beeld betreffende het Sociaal Domein en de reserve Sociaal Domein weergegeven.
- In paragraaf 5.3 is het actuele beeld van de gevolgen van de oorlog in Oekraïne voor onze gemeente weergegeven.
- In paragraaf 5.4 is informatie over de bouwgrondexploitatie opgenomen. De toelichting op het verwachte resultaat en de voortgang per complex is in een apart boekwerk 'Projectenrapportage gebiedsontwikkeling 2023' opgenomen.

In de bijlagen is een totaaloverzicht van de financiële gevolgen van de zomernota 2023 weergegeven. Daarnaast vindt u in de bijlagen de loon- en prijsontwikkelingen, de stand van de algemene bestemmingsreserve, reservemutaties, de beschikbaar te stellen kredieten en de stand van het onvoorzien.

Hoofdstuk 2: Financieel beleid

2.1 De financiële positie geactualiseerd

Na vaststelling van de programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 en het financieel resultaat van deze zomernota laat het financieel perspectief onderstaand geactualiseerd beeld zien:

Doorkijk financieel perspectief 2023-2027

Omschrijving	S/E	Bedragen * € 1.000				
		2023	2024	2025	2026	2027
Begrotingsresultaat 2023-2026 bij aanbidding programmabegroting 2023	S	-3.533	-3.814	-4.800	-49	-49
	E	4.102	1.372	536	1.040	0
Totaal		569	-2.442	-4.264	991	-49
Financieel resultaat zomernota 2023	S	90	2.055	2.840	2.178	2.630
	E	-547	734	2	46	28
Doorkijk financieel perspectief	S	-3.443	-1.759	-1.960	2.129	2.581
	E	3.555	2.106	538	1.086	28
		112	347	-1.422	3.215	2.609

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, is het financieel perspectief vanaf 2024 aanmerkelijk negatiever dan bij de begroting 2023-2027 is gepresenteerd. Belangrijkste oorzaak hiervan is dat we vanaf het begrotingsjaar 2024 met veel hogere loon- en prijsstijgingen worden geconfronteerd dan de compensatie die we hiervoor ontvangen via de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van deze geactualiseerde cijfers blijft het structureel perspectief tot en met 2025 nog positief, maar vanaf 2026 zien we structurele tekorten ontstaan van respectievelijk € 2,13 mln. in 2026 oplopend naar € 2,58 mln. in 2027. Eenzelfde beeld laat zich ook bij andere gemeenten zien.

Over de ontwikkelingen algemene uitkering is uw raad via een separate informatienotitie nader geïnformeerd.

Vanaf 2026 zal het gemeentefonds niet langer via de huidige normeringssystematiek berekend worden. We zien dan ook een forse terugloop van beschikbare structurele middelen vanaf het begrotingsjaar 2026. Daarom wordt 2026 in gemeenteland 'het ravijnjaar' genoemd. Vanuit gemeenteperspectief wordt landelijk gesproken van een structurele korting van 3 mld. op rijksniveau vanaf 2026. Vrij vertaald naar Raalte betekent dit een structurele korting van 'om en nabij € 6 mln.'

De VNG zet in het overleg met het rijk in op een aantal maatregelen om de financiële situatie te verbeteren. Zo moet het gemeentefonds worden opgehoogd, het accres hersteld en moet de opschalingskorting definitief van tafel worden gehaald. Ook moet het rijk het gemeentefonds voldoende indexeren.

Zodra zich vanuit 'het Haagse' nieuwe ontwikkelingen aandienen wordt uw raad hierover separaat geïnformeerd.

In bovenstaand financieel perspectief is nog geen rekening gehouden met autonome ontwikkelingen en het (verplicht) nieuw beleid dat zich ongetwijfeld in de periode 2024-2027 zal aandienen in combinatie met de grote transitieopgaven en de pijlers, zoals genoemd in de kadernota 2024-2027. Het betreft de opgaven: groei van de gemeente Raalte, leefbare en toekomstbestendige wijken en dorpen en een toekomstbestendig buitengebied en de pijlers participatie, duurzaamheid en dienstverlening.

Richting de komende (meerjaren) begroting 2024-2027 ligt er dan ook een forse uitdaging om tot een sluitend meerjarenperspectief te komen.

Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve

Het verloop van de algemene bestemmingsreserve is in onderstaande tabel toegelicht. Uit deze tabel blijkt, dat de algemene reserve uitkomt op een bedrag van € 9,28 mln. per ultimo 2027. Bij de programmabegroting 2023, respectievelijk de jaarrekening 2022 was per ultimo 2026 een saldo voorzien van € 14,12 mln. en € 19,39 mln. De daling van de algemene bestemmingsreserve ten opzichte van de begroting 2023 respectievelijk de jaarrekening 2022 vindt nagenoeg geheel zijn oorzaak in het nadeliger geschetst meerjarenperspectief bij deze zomernota.

Stand algemene bestemmingsreserve

Bedragen * € 1.000.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Verwachte stand per 1 januari	20,59	14,19	13,69	15,11	11,89
Mutaties 2023 (inclusief bestaande claims)	-3,91				
Doorschuiven kredieten t/m 2023 naar 2024 en verder	-2,28	-0,15			
Dekking begrotingsresultaat 2023-2027	-0,57	2,44	4,26	-0,99	0,05
Bijdrage Burcht Ramelo	-0,10				
Financieel resultaat zomernota 2023	0,46	-2,79	-2,84	-2,22	-2,66
Verwachte stand per ultimo jaar	14,19	13,69	15,11	11,89	9,28

2.2 Budgetafwijkingen 2023

De belangrijkste financiële meevallers zijn:

- Hogere algemene uitkering (maar bij lange na niet voldoende om de loon- en prijsontwikkelingen te compenseren)
- Renteresultaat 2023 (incl. vrijval stelpost renteschommelingen)
- Voordeel doorschuiven/ vervallen kredieten bij jaarrekening 2022/ zomernota 2023 naar 2024 en volgende jaren (voordeel doorschuiven eenmalige kredieten in 2023 is nadeel in 2024 en volgende jaren).
- Hogere huuropbrengst brandweerkazernes

De belangrijkste financiële tegenvallers zijn:

- Loon- en prijsontwikkelingen
- Verhoging budget vervanging bij ziekte in verband met hoger dan gemiddeld ziekteverzuim
- Hogere bijdrage aan de omgevingsdienst IJsselland
- Verlaging SDE-subsidies

Hoofdstuk 3: Programma's

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt informatie verstrekt over de ontwikkelingen met betrekking tot de doelstellingen binnen de diverse programma's.

In paragraaf 3.3 'Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien' zijn de ontwikkelingen op verschillende thema's, zoals het renteresultaat, de uitkomsten van de meicirculaire 2023 van het Rijk en de dividenduitkeringen gerapporteerd.

3.2 Programma's

Via het 'verkeerslichtenmodel' is gerapporteerd of de in de begroting 2023 geformuleerde beleidsmatige doelstellingen op koers liggen en of deze binnen het budget behaald worden. Doelstellingen worden per programma beoordeeld. Alle afwijkingen zijn toegelicht.

De betekenis van de stoplichten:

- : (Verwachte) positieve afwijking van begroting
- : Conform begroting
- : Dreigt negatief af te wijken van begroting
- : Negatieve afwijking van begroting

De gemeente Raalte kent de volgende programma's:

1. Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving
2. Integraal beheer openbare ruimte
3. Onderwijs, werk en inkomen
4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp
5. Duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietransitie
6. Economie
7. Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed
8. Openbare orde en veiligheid
9. Bestuur en dienstverlening

Programma 1: Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Portefeuillehouder: Wethouders A. Kreule en B. Nijboer

Programmacoördinator: Domeinmanager H. Lantink

Maatschappelijk doel: We willen de kansen voor de gemeente Raalte om impulsen te geven op het gebied van wonen, het behoud en uitbouw van voorzieningen en versterking van de economie en de infrastructuur verzilveren door een stevige positie in te nemen in de regio Zwolle en de verstedelijkingsstrategie doorvertalen naar Raalte. Voor het wonen staan we voor zoveel mogelijk gelijke woonkansen voor elke doelgroep, dus voor alle inwoners. Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) willen wij uitvoering geven aan het VTH-ambitiedocument en het VTH-uitvoeringsbeleid, waarbij wij inzetten op de zes sporen. We zorgen voor de implementatie van de Omgevingswet per 1 januari 2023 en geven uitvoering aan onze vastgestelde Omgevingsvisie Horizon gemeente Raalte 2040.

		Inhoudelijk	Financieel
Doel:	1. We zorgen voor de (verdere) implementatie van de Omgevingswet per 1 januari 2023.		
Acties:	1.1 Samen met onze inwoners, ondernemers en organisaties uitvoering te geven aan de vastgestelde Omgevingsvisie Horizon gemeente Raalte 2040. Via het programma 'Kracht van Salland' geven we uitvoering aan een nieuwe en duurzame invulling van het buitengebied.		
Toelichting:	We zijn voorbereid, maar implementatie is wederom uitgesteld; nu naar 1 januari 2024. Betreffende implementatiemiddelen zijn grotendeels doorgeschoven. Uitvoering past binnen de beschikbare middelen.		
Doel:	2. We willen de regionale verstedelijkingsstrategie van de Regio Zwolle doorvertalen naar de gemeente Raalte en de kansen die dit ons geeft verzilveren (ambitie 3.000 woningen in 10 jaar).		
Acties:	2.1 We gaan de verstedelijkingsstrategie voor de gemeente Raalte opgavegericht oppakken en komen met plannen en voorstellen om de verstedelijkingsopgave verder voor Raalte vorm te geven. 2.2 We werken het Programma Wonen verder uit om tot een versnelling van de woningbouwopgave te komen. De uitwerking van het woonbeleid gaat ook gepaard met het ontwikkelen van verschillende volkshuisvestelijke instrumenten om de woningmarkt beter te laten functioneren. 2.3 We onderzoeken welke instrumenten effectief en doelmatig zijn om de woningmarkt van de gemeente Raalte beter te laten functioneren. Een doelgroepenverordening en/of een huisvestings- of urgentieverordening kan dan tot de mogelijkheden behoren. 2.4 We actualiseren het gronduitgiftebeleid. 2.5 We stellen beleid op voor de huisvesting van arbeidsmigranten.		

Doel: 3. We verbeteren samen met het rijk en de provincie de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid door onder andere de realisatie van de N35 corridor (Meer Veilig III, MIRT-verkenning, knooppunt Raalte en fietssnelweg). Daarbij willen we de veiligheid en toegankelijkheid van de stations Raalte en Heino samen met partners verbeteren en uitvoering geven aan de verkeersagenda.

Acties: 3.1 We blijven ons inzetten om de N35- en stationsplannen te realiseren.
3.2. We geven het fietsgebruik een extra impuls ten behoeve van de leefbaarheid, duurzaamheid, gezondheid en mobiliteitsvrijheid.

Doel: 4. Cyclisch doorontwikkelen en het herijken van het uitvoeringsbeleid op het gebied van VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving).

Acties: 4.1 We geven uitvoering aan de Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)-beleid op basis van de zes sporen die door de raad zijn aangegeven in hun ambitiesdocument.
1. De inzet op veiligheid krijgt prioriteit, op basis van risicosturing;
2. Meer aandacht voor thema's als duurzaamheid en groene inpassingen;
3. Samenlevingssturing op signaalbasis en met een jaarlijkse thematische focus;
4. Inzet op communicatie voor bewustwording en preventie;
5. Het inzetten op preventie, via het sectorale beleid;
6. Het beschikbaar maken van taken en inzetten op procesoptimalisatie.

Driemaandelijke bestuurlijke monitoring van het vernieuwde uitvoeringsbeleid en -programma aan de hand van diverse parameters en indicatoren bieden informatie voor evaluatie en om waar nodig bij te sturen.

Doel: 5. Op basis van een integrale participatieve aanpak de juiste ruimtelijke keuzes maken voor het buitengebied.

Acties: 5.1 We gaan werken aan het vormgeven van een integrale participatieve aanpak voor het buitengebied, om in verbinding met de samenleving en de (gebiedsgerichte) aanpak vanuit rijk en provincie hierin goede ruimtelijke keuzes te kunnen gaan maken.

Overige aspecten

Afwikkeling kavelruil Boetelerveld	Onlangs is de provinciale subsidie kavelruil Boetelerveld afgewikkeld. Dit project heeft bijna 10 jaar gelopen. Uit de financiële afhandeling blijkt dat er € 95.000 extra nodig is. Oorzaak is dat in 2014 subsidie Boetelerveld niet verantwoord is op het krediet maar ten onrechte is gestort (en besteed) in de (destijds) bestaande reserve plattelandsontwikkeling. Hierdoor is in de afwikkeling een nadeel ontstaan van € 95.000.		
Toelichting	Voorgesteld wordt dit nadeel van € 95.000 eenmalig te dekken.		
Omgevingsdienst IJsselland	De ramingen in de begroting 2023 voor het op niveau brengen van het bedrijfsbureau zijn structureel € 42.370 te laag ingeschat. Daarnaast wordt een eenmalige bijdrage van € 35.000 gevraagd voor implementatiekosten van de omgevingswet in de organisatie.		
Toelichting	Voorgesteld wordt het budget Omgevingsdienst structureel te verhogen met € 42.370 en een eenmalig budget te ramen van € 35.000 voor implementatiekosten Omgevingswet. Het eenmalige bedrag van € 35.000 kan ten laste van het bestaande krediet Implementatie Omgevingswet worden gebracht.		

Programma 2: Integraal beheer openbare ruimte

Portefeuillehouder: Wethouder B. Breunissen

Programmacoördinator: Domeinmanager D. Bos

Maatschappelijk doel: We willen een goede kwaliteit van de openbare ruimte houden en verbeteren. Wij willen de gebieden met een grote onderhouds- en vervangingsopgave toekomstbestendig maken. We werken aan een veilige, gezonde, schone en mooie leefomgeving. Niet alleen in fysieke zin door deze toekomstbestendig te maken, maar ook door een maatschappelijke meerwaarde te creëren door een verbinding te leggen met de sociale en maatschappelijke opgaven. Ons doel is om voor de komende periode beter inzicht te verkrijgen in de opgaven, zodat prioriteiten kunnen worden gesteld en zaken in de tijd kunnen worden uitgezet. Hierbij zetten wij in op een gebiedsgerichte, participatieve en integrale aanpak. De gemeentelijke gebouwen zijn functioneel, waarbij wij naast het uitvoeren van het reguliere onderhoud eraan werken om de gebouwen te verduurzamen.

		Inhoudelijk	Financieel
Doel:	1. We borgen de ondergrens van veiligheid, voorkomen kapitaalvernietiging en behalen de vastgestelde kwaliteitsnormen.		
Acties:	1.1 Het opstellen en actualiseren van beheerplannen (voor spelen, begraafplaatsen, bermen en sloten).		
Toelichting:	Inhoudelijk: opstellen/actualiseren beheerplan bermen en sloten heeft een grote relatie met het op te stellen biodiversiteitsbeleid. Om die reden is nog niet gestart met het opstellen van dit plan. Financieel: beheerplan bermen en sloten wordt dit jaar niet gerealiseerd. Het krediet wordt daarom doorgeschoven naar volgend jaar.		
Doel:	2. We werken aan een toekomstbestendige, veilige, gezonde, schone en mooie leefomgeving waaronder de openbare gebouwen en creëren hiermee een maatschappelijke meerwaarde.		
Acties:	2.1 Het versterken van de biodiversiteit en groene kwaliteit van de woon- en leefomgeving. 2.2 Het nemen van klimaatadaptieve maatregelen op alle schaalniveaus. 2.3 Het ontwikkelen van beleid ten aanzien van de circulariteit van materialen. 2.4 Het benutten en faciliteren van initiatieven uit de Raalter samenleving. 2.5 Het ontwikkelen van beleid ten aanzien van biodiversiteit.		
Doel:	3. We werken aan een lange termijn aanpak voor het fysieke domein om te komen tot toekomstbestendige leefbare dorpen en wijken.		

Acties:

3.1 Het geven van inzicht in de inhoudelijk- en financiële opgave op de lange termijn en het organiseren van de structurele dekking.

3.2 Het geven van inzicht in de korte termijn investeringen door middel van het meerjareninvesteringsprogramma.

3.3 Het gebiedsgericht verbinden van opgaven met andere programma's en opgaven (onder andere ruimtelijke ontwikkelingen, verstedelijking, verkeer, onderwijs, sociaal, sport, economie, duurzaamheid).

Toelichting:

3.1 Deze actie heeft nog niet het gewenste resultaat opgeleverd.

3.2 Er is inmiddels een meerjareninvesteringsprogramma opgesteld.

3.3 Hier is nog beperkt resultaat geboekt: er is een quick-scan ontwikkeld om de bestaande opgaven in beeld te krijgen op buurtniveau. Die is toegepast op twee buurten.

Overige aspecten

Snoeiachterstand bomen

Door inspecties en verbeterde data is de afgelopen twee jaar duidelijk geworden dat het aantal gemeentelijke bomen ruim hoger is dan de 48.000 die eerder al bekend waren. Het aantal komt inmiddels op bijna 68.000 bomen. Deze stijging is veroorzaakt door het (extra) betrekken van de bomen in bosplantsoen binnen bebouwde kom en de bomen langs de weg buiten de bebouwde kom. Hiervoor heeft de gemeente een zorgplicht.

De gemiddelde onderhoudsprijs per boom is in de afgelopen jaren fors gestegen. Door de marktontwikkelingen (materieel en arbeid) is het beschikbaar gestelde krediet om het achterstallig boomonderhoud uit te voeren daarom onvoldoende. Op basis van nu bekende gegevens is berekend dat er nog € 280.000 extra nodig is om de achterstallige snoeiwerkzaamheden uit te voeren in 2023 en 2024. Door bovengenoemde ontwikkelingen (toename gemeentelijke bomen en prijsstijgingen) is het (jaarlijks) exploitatiebudget voor boomonderhoud niet toereikend. Getracht wordt om hier in de loop van 2024 meer duidelijkheid over te geven.

Toelichting

Voorgesteld wordt om voor 2023 voor het achterstallig onderhoud een bedrag van € 140.000 extra beschikbaar te stellen. Hiervan heeft € 108.000 betrekking op loon- en prijsontwikkelingen. Dit bedrag is opgenomen in het totaaloverzicht in bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen'. Daarnaast is € 32.000 opgenomen in bijlage 1 'Financieel overzicht'. Voorgesteld wordt de middelen voor 2024 aan te vragen via nieuw beleid bij de begroting 2024.

Beheer openbaar groen	In de loop van 2023 zijn in de buitendienst drie mensen in eigen dienst aangenomen. Zij werken als meewerkend voorman in het groenonderhoud en zorgen daarnaast voor een goede organisatie en begeleiding van de medewerkers van de Productie en begeleiden mensen vanuit het doelgroepenregister die werken in het openbaar groen. Aanleiding en basis hiervoor ligt in het beheerplan Toekomstbestendig openbaar groen dat in 2022 is vastgesteld. De raad en OR zijn hierover al geïnformeerd. De hiermee gemoeide loonsombudgetten (incl. overhead) bedragen voor 2023 € 166.000. Deze hogere kosten kunnen in zijn geheel worden gedekt door een verlaging van de budgetten personeel van derden en externe diensten WSW. De lasten voor 2024 en verder bedragen € 230.700. Hiervan is voor € 207.500 in dekking voorzien. Overige kosten worden meegenomen bij de integrale afweging bij de begroting 2024.		
Toelichting	Voorgesteld wordt om budget van € 166.000 in 2023 en € 207.500 vanaf 2024 beschikbaar te stellen en dit te dekken ten laste van het budgetten personeel van derden en externe diensten WSW (Openbaar groen).		
Maatschappelijk vastgoed	Gezien de onzekere situatie rond de energieprijzen heeft de RVO de SDE-subsidies voor de zonnepanelen op onze eigen gebouwen voor dit jaar vooralsnog op nul gezet. Ook worden de geraamde subsidies tot en met 2022 naar beneden bijgesteld. Deze ontwikkelingen hebben tot gevolg dat de in de begroting geraamde opbrengsten/subsidies van circa € 75.000 in hun geheel afgeraamd dienen te worden. Daarnaast zal in de begroting een extra bedrag van circa € 22.000 opgenomen moeten voor de verrekeningen over de voorgaande jaren. Dit is per saldo een nadeel van € 97.000.		
Toelichting	Voorgesteld wordt de geraamde baten te corrigeren met € 97.000.		
Externe begeleiding aanbesteding voertuigen	Voor aanbesteding van meerdere voertuigen wordt gebruik gemaakt van externe begeleiding. De kosten hiervan bedragen € 70.000. Hiervoor is binnen de begroting 2023 geen budget beschikbaar. In dekking kan worden voorzien door een onttrekking aan de reserve IVOR. Omdat een aantal voertuigen nodig aan vervanging toe is en er lange levertijden op deze voertuigen zit, is inmiddels al gestart met het aanbesteden van deze voertuigen. Uw raad is hierover al geïnformeerd d.m.v. het collegebesluit dat als een ingekomen stuk op uw raadsagenda heeft gestaan.		
Toelichting	Voorgesteld wordt € 70.000 beschikbaar te stellen en te dekken uit de reserve IVOR.		

Loon- en prijsontwikkelingen	<p>Naast snoeiachterstand bomen zijn er binnen programma 2 nog meer (structurele) loon- en prijsontwikkelingen. Deze zijn opgenomen in het totaaloverzicht in bijlage 2 en hebben betrekking op asfaltering, klinkerverharding en energiekosten openbare verlichting, riolering en de gemeentewerf. Dit voor een totaalbedrag van € 850.142 in 2023 en € 457.340 vanaf 2024.</p>	
Buitensport-accommodaties	<p>In mei 2023 is het beheerplan Buitensportaccommodaties door het college vastgesteld. Voor uitvoering van dit beheerplan worden met ingang van 2024 de exploitatie-/onderhoudsbudgetten (nagenoeg budgettair neutraal) herverdeeld. Ook is het vervangingsschema geactualiseerd. Het blijkt dat door wijziging kostenverhouding toplaag/onderlaag en veranderende Europese wetgeving de kosten hoger zijn dan nu in de begroting is opgenomen.</p>	
Toelichting	<p>Voorgesteld wordt om € 341.000 uit de reserve 'Renovatie sportvelden' over te boeken naar de gekoppelde reserve 'Kunstgrasvelden' om de toekomstige kapitaallasten van de meerkosten te dekken.</p>	

Programma 3: Onderwijs, werk en inkomen

Portefeuillehouder: Wethouders G. Toeter en B. Breunissen

Programmacoördinator: Domeinmanager T. Schrör

Maatschappelijk doel: Onze ambitie is dat iedereen naar eigen vermogen kan blijven participeren in de samenleving. We zetten samen met het onderwijs en bijbehorende partners in op het aanpakken van leerachterstanden en het sociaal welbevinden van jongeren als gevolg van de coronacrisis. Samen met onze ondernemers, het onderwijs en de regio werken we daarom aan een arbeidsmarkt die aantrekkelijk is en blijft voor zowel werkgevers en werknemers. Voor inwoners die (tijdelijk) niet mee kunnen doen, bieden wij een vangnet. We blijven samen met onze partners inzetten op het vroegtijdig signaleren van schulden om erger te voorkomen en ondersteunen onze minima met effectief minimabeleid. We willen ook dat nieuwe inwoners, zoals statushouders en vluchtelingen zo veel als mogelijk mee kunnen doen. Daarom bieden we ondersteuning, met name op het gebied van taal en werk. Zo willen we problemen zoveel mogelijk voorkomen.

		Inhoudelijk	Financieel
Doel:	1. We bieden een ondersteuning aan wie (tijdelijk) niet kan voorzien in het eigen inkomen en recht heeft op een uitkering.		
Acties:	1.1 Inwoners die aangewezen zijn op een uitkering, ondersteunen we actief om mee te doen naar vermogen. In deze trajecten bieden we maatwerk en kijken we breder dan alleen werk; ook gezondheid nemen we hierin mee.		
Doel:	2. We begeleiden mensen naar werk die hierbij ondersteuning nodig hebben, met als doel dat inwoners maximaal meedoen naar eigen vermogen. Werk is voor ons meer dan een reguliere betaalde baan. Het kan bijvoorbeeld ook beschut werk of vrijwilligerswerk zijn. We hebben een sterke infrastructuur om dit doel te bereiken, waar de Stichting Werk Raalte een belangrijk onderdeel van is.		
Acties:	2.1 In 2022 hebben we de Raalte Werkt!, onze visie op werk, participatie en re-integratie vastgesteld. In 2023 werken we verder aan de uitvoering van deze visie aan de hand van het hiervoor vastgestelde uitvoeringsplan. 2.2 In 2022 hebben we afspraken gemaakt met de Stichting Werk Raalte over de uitbreiding van hun diensten. In 2023 blijven we dit gesprek voeren. We monitoren hoe de gemaakte afspraken in de praktijk uitpakken en maken aanvullende afspraken wanneer dit nodig is. 2.3 en 3.1 Met de inzet van lokale en regionale re-integratie-instrumenten zetten we in op het verkleinen van de kloof tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Hierbij maken we zoveel mogelijk gebruik van het aanbod van het Werkbedrijf Regio Zwolle (WRZ).		

Doel:	3. We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt, om ervoor te zorgen dat er nu en in de toekomst passend werk beschikbaar is voor onze inwoners en voldoende geschikte werknemers voor onze werkgevers.		
Acties:	<p>3.1 Zie 2.3</p> <p>3.2 We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Regionaal werken we hiervoor in de regio Zwolle samen met werkgevers- en werknemersorganisaties, UWV Werkbedrijf en het onderwijs aan de Human Capital Agenda. We zijn ons ervan bewust dat de huidige afspraken over de financiering van deze regionale agenda na 2023 aflopen en komen in 2023 met een voorstel voor het vervolg.</p> <p>3.3 In 2021 hebben we, samen met werkgevers en onderwijspartijen uit onze gemeente, het Actieplan Werk Raalte opgesteld. Met dit actieplan werken we lokaal aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt in onze gemeente. In 2022 hebben we met een grote groep ondernemers en lokale partners gewerkt aan de uitvoering van dit actieplan. 2023 staat in het teken van het bestendigen van deze aanpak en het borgen van het gezamenlijk eigenaarschap.</p>		

Doel:	4. We werken aan een effectief minima- schulddienstverleningsbeleid. Vanuit het oogpunt van de menselijke maat stemmen we uitvoering af op concrete behoeften, verwachtingen en omstandigheden van inwoners, waaronder ook kinderen en jongeren. De participatie van inwoners op wie het beleid betrekking heeft is hierbij van belang.		
Acties:	<p>4.1 Eind 2022 loopt zowel het beleidsplan minima als het beleidsplan schulddienstverlening af. In 2023 willen we een vernieuwd beleidsplan vaststellen.</p> <p>4.2 We onderzoeken hoe cliënten die gebruikmaken van inkomensondersteuning de dienstverlening ervaren en gebruiken deze ervaringen onder meer als input voor een nieuw beleidsplan.</p> <p>4.3 In het kader van vroegsignalering geven we (verder) vorm aan outreachend werken, bijvoorbeeld door het afleggen van huisbezoeken bij betalingsachterstanden met een hoog risico.</p> <p>4.4 Samen met Humanitas bieden we inwoners een e-learning ter bevordering van de financiële zelfredzaamheid.</p>		

Doel: 5. Signaleren en terugdringen van laaggeletterdheid is een integraal onderdeel van de dienstverlening en het beleid in het sociaal domein.

Acties: 5.1 We ronden de lokale aanpak die is gebaseerd op het regioplan Basisvaardigheden in Raalte af. We gebruiken nieuwe manieren om de groep NT1-ers (inwoners met Nederlands als eerste taal) te bereiken, zo maken we informatie voor iedereen toegankelijk. Bijvoorbeeld door het betrekken van laaggeletterden bij het vormgeven van informatie en aanvraagprocessen.

Doel: 6. Voor jongeren is er een sluitende aanpak. Jongeren gaan naar school, hebben werk of een passende dagbesteding. We werken samen met school om uitval te voorkomen.

Acties: 6.1 We gaan verder met de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt vroegtijdige schoolverlaters). We gaan lokaal aan de slag met de thema's, zoals integrale ondersteuning van jongeren in een kwetsbare positie, jongeren in beeld hebben en houden en het duurzaam naar werk begeleiden van de jongeren.
6.2 We blijven investeren op de verbinding tussen het onderwijs, de leerplichtambtenaar, RMC-consulent, het Centrum voor jeugd en gezin en de clusters werk en Wmo. Hiermee beogen we een goede samenwerking en vroegtijdige, integrale ondersteuning aan jeugdigen.

Doel: 7. We gaan verder met het uitvoeren van het lokale plan betreft het Nationaal Programma Onderwijs. We werken samen met scholen om leerachterstanden te voorkomen en zetten in op sociaal welbevinden van onze jeugd.

Acties: 7.1 We geven samen met de partners zoals de scholen, kinderopvang, GGD en het CJG verder uitvoering aan het nationaal programma onderwijs. De thema's waarop we ons richten zijn: jongeren tijdig in beeld, sociaal emotioneel welbevinden en sociale activiteiten.

Doel: 8. Kinderen in de gemeente Raalte worden optimaal voorbereid voor de basisschool, doordat er de mogelijkheid is om deel te nemen aan de voorschoolse voorzieningen. Voor de kinderen met een ontwikkelingsachterstand is er extra ondersteuning in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie.

Acties: 8.1 Met de Voor- en Vroegscholen geven we uitvoering aan ons plan van aanpak om de kwaliteit van VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie) te verbeteren door middel van de gemaakte resultaatafspraken.

Doel:	9. We ondersteunen statushouders bij hun inburgering en integratie in de gemeente Raalte, zodat zij zo snel mogelijk naar vermogen meedoen in onze samenleving.	
Acties:	9.1 We blijven onverminderd inzetten op integrale leerroutes op basis van inburgering, taal en participatie, waarbij de inburgeraar naar vermogen taalvaardigheden ontwikkelt. 9.2 In 2022 hebben we de nieuwe wet inburgering geïmplementeerd. In 2023 evalueren we de uitvoeringskeuzes die hierin zijn gemaakt. 9.3 We maken afspraken met onze maatschappelijke partners om de begeleiding ook bij een hogere instroom van statushouders te kunnen blijven bieden.	
Toelichting:	Er is sprake van een verdubbeling van de taakstelling huisvesting statushouders van 51 statushouders in 2022 naar 105 in 2023. Om uitvoering te kunnen blijven geven aan de inburgering van deze doelgroep wordt voorgesteld om in 2023 € 200.000 (o.b.v. 2 fte, waarvan € 40.000 overhead) en in 2024 € 210.000 (o.b.v. 2 fte, waarvan € 50.000 overhead) toe te voegen aan de loonsom sociaal en overhead voor 2 extra consultants ten laste van de stelpost extra rijksmiddelen asiel (€ 92.000 in 2023 en € 71.000 in 2024) en het overige ten laste van de reserve statushouders en vluchtelingen te brengen.	

Overige aspecten

Energie	Bij de begroting 2023 is een stelpost van € 1.000.000 ondersteuningsfonds beschikbaar gesteld voor een energie ondersteuningsfonds.	
---------	---	---

Toelichting	Voorgesteld wordt om € 250.000 over te hevelen van het energie ondersteuningsfonds naar het krediet energiefonds Raalte om de verduurzaming bij (MKB-)bedrijven en maatschappelijke instellingen een boost te geven.
-------------	--

Implementatie applicatie Werk en Inkomen	De kosten voor de implementatie van de applicatie Werk en Inkomen zijn DOWR breed € 405.000 hoger dan begroot, waarvan € 97.200 (aandeel 24%) voor Raalte. Dit komt door uitstel van de start van de applicatie met 1 jaar en de extra werkzaamheden die dit met zich meebrengt.	
--	--	---

Toelichting	Voorgesteld wordt om de hogere kosten van € 97.200 ten laste te brengen van de reserve Sociaal domein.
-------------	--

Resultaat sociale werkvoorziening	Bij de begroting 2023 is een tekort van € 242.000 op de Sociale werkvoorziening (SW) begroot. Dit is met € 233.000 positief bijgesteld naar een tekort van € 9.000. De positieve bijstelling komt doordat we een hogere bijdrage voor SW van het rijk ontvangen.	
-----------------------------------	--	---

Toelichting	Voor verder toelichting zie de paragraaf sociaal domein.
-------------	--

Loon- en
prijsontwikkelingen

De tarieven leerlingenvervoer zijn in 2023 met 13,7% gestegen als gevolg van stijging brandstofkosten en hogere CAO.

De tarieven peuterwerk en voorschoolse educatie zijn gestegen met 7,5% als gevolg van CAO en prijsstijging. Bij de begroting zijn de budgetten met 3% geïndexeerd.

Toelichting

Voorgesteld wordt om structureel € 99.723 toe te voegen aan de budgetten leerlingenvervoer, peuterwerk en voorschoolse educatie om de stijging van tarieven te kunnen bekostigen. Dit bedrag is opgenomen in bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen'.

Programma 4: Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Portefeuillehouder: Wethouder G. Toeter

Programmacoördinator: Domeinmanager T. Schrör

Maatschappelijk doel: Onze ambitie is dat iedereen naar eigen vermogen kan blijven participeren in de samenleving. We bieden elk kind de kans op een goede start en ontwikkeling en een veilige plek om op te groeien. Daarbij hebben we extra aandacht voor het mentale welzijn van jongeren, omdat we zien dat corona hier veel impact op heeft gehad.

We blijven inzetten op preventie en normalisering. Wel willen we strakker monitoren op wat deze inzet oplevert. In hoeverre draagt onze investering op preventie bij aan onze doelen? Daarnaast zetten we in op een brede, meer wijkgerichte aanpak. We zien dat steeds meer van onze inwoners zorg nodig hebben. Omdat we het belangrijk vinden dat onze inwoners zo lang mogelijk (zelfstandig) thuis kunnen blijven wonen, vraagt de combinatie woon en zorg de komende jaren extra aandacht en inzet.

		Inhoudelijk	Financieel
Doel:	1. We dragen bij aan het stimuleren van een goede gezondheid van onze inwoners. Wij gaan uit van positieve gezondheid, waarbij gezondheid draait om mentaal en fysiek welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen in de samenleving en dagelijks functioneren.		
Acties:	1.1 Raalte Gezond is het gemeentelijke programma waarin alle activiteiten samenkomen die bijdragen aan fitte, gezonde inwoners, van jong tot oud. In 2023 zetten we in op 5 thema's roken, alcohol, overgewicht, middelengebruik en mentale gezondheid. 1.2 De gemeente Raalte had drie programma's om de gezondheid van inwoners te bevorderen en activeren voor een gezonde leefstijl. We hebben ervoor gekozen om deze drie programma's samen te brengen in één programma 'Raalte Sportief en Gezond' (zie programma 7). Vanuit dit programma worden inwoners en verenigingen gestimuleerd aanvragen te doen voor activiteiten die bijdragen aan een goede gezondheid van onze inwoners.		
Toelichting:	In 2023 stijgt de inwonersbijdrage GGD met € 107.000. De oorzaak is een hogere loon- en prijsindexatie als gevolg van een nieuwe CAO Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (SGO) dan waar vooraf in de begroting 2023 rekening mee is gehouden. De loon- en prijsindexatie is opgenomen in bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen'.		

Doel: 2. Raalte kenmerkt zich door een verbonden samenleving, waarin ontmoeting belangrijk is en inwoners naar elkaar omkijken. Dit willen we behouden en versterken.

Acties: 2.1 Op basis van de evaluatie van het actieplan Mantelzorg zetten we concrete acties uit in 2023 om de ondersteuning en waardering van Mantelzorgers in de komende jaren vorm te geven in Raalte. Dit doen we samen met mantelzorgers en Mantelzorgondersteuning Raalte.

Doel: 3. We vinden het belangrijk dat onze inwoners zoveel mogelijk op eigen kracht meedoen in de samenleving. Daarom werken we aan het versterken van de zelfredzaamheid en veerkracht van onze inwoners en zetten we breed in op preventie en normalisering. Normaliseren betekent ook stoppen met hulpverlening zodra de inwoner weer zelf verder kan.

Acties: 3.1 Met het project Kansrijke Start werken professionals uit het medische en sociaal domein aan het versterken van de samenwerking rondom de eerste 1.000 dagen van een kind. Dit vergroot de kansen voor baby's en peuters en kan problemen op latere leeftijd voorkomen. In 2023 werken we verder aan het verstevigen van de samenwerking door middel van netwerkbijeenkomsten.

3.2 In 2022 is het visiedocument 'Toekomstperspectief Kr8 van Raalte' vastgesteld. Aan de hand van deze visie versterken we onze sociale basis en voorliggend veld. In 2023 ligt de focus op de implementatie van deze visie.

3.3 Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is dé plek voor ouders, jeugdigen en professionals bij vragen over opvoeden, opgroeien en gezondheid. Het CJG breidt de lessenreeks op het Carmel College Salland uit dat gericht is op het versterken van de weerbaarheid van jongeren. Het CJG gaat nauwer samenwerken met het jongerenwerk in het aanbieden van preventieve activiteiten.

Doel:	4. We zijn ons ervan bewust dat niet al onze inwoners (volledig) op eigen kracht mee kunnen doen in de samenleving. Voor deze inwoners bieden we passende (maatwerk)ondersteuning.	
Acties:	<p>4.1 We werken aan een sterk Veilig Thuis IJsselland dat nauw samenwerkt met het Centrum voor Jeugd en Gezin, gebiedsteams en maatschappelijk werk, zodat casussen waarin huiselijk geweld, kindermishandeling of ouderenmishandeling speelt, zo snel mogelijk en zoveel mogelijk lokaal worden opgepakt en wachtlijsten worden voorkomen.</p> <p>4.2 De huidige Regiovisie 2017-2022 Transformatie maatschappelijke opvang, verslavingszorg, openbare geestelijke gezondheidszorg en beschermd wonen ggz loopt af. In 2022 is de regionale programmaorganisatie (Deventer, Olst-Wijhe, Lochem, Zutphen en Raalte) gestart met de actualisatie van deze Regiovisie. Deze vernieuwde Regiovisie is vanaf 2023 van kracht.</p> <p>4.3 Nieuwe contracten voor specialistische jeugdhulp worden afgesloten per 1 januari 2023. Aan de hand van een convenant gaat er met aanbieders gewerkt worden aan de transformatieopgaven Ambulantiseren en Kleinschalig gezinsgericht wonen. Dit betreft een meerjarig ontwikkelproces.</p> <p>4.4. Nieuwe contracten voor huishoudelijke ondersteuning worden afgesloten per 1 maart 2023. Door het implementeren van een nieuwe indicatie methode wordt resultaatgericht geïndiceerd.</p>	
Toelichting:	<p>Er zijn nieuwe contracten afgesloten met aanbieders voor specialistische jeugdhulp, daarin zijn de tarieven verhoogd als gevolg van CAO-stijgingen en overige toegenomen kosten voor aanbieders.</p> <p>Voor verdere toelichting, zie de paragraaf sociaal domein en bijlage 2 'Loon en prijsontwikkelingen'.</p>	
Doel:	5. We zorgen voor goede randvoorwaarden, zodat senioren, mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking of (psychische) kwetsbaarheid op een verantwoorde manier en zo zelfstandig mogelijk in hun eigen huis en omgeving kunnen (blijven) wonen.	
Acties:	5.1 We doen doorlopend mee aan het Actieplan Zelfstandig Thuis Wonen. Dit actieplan is opgesteld om samen met partners en inwoners te werken aan dat wat nodig is om mensen zolang en veilig mogelijk zelfstandig thuis te laten wonen. Thema's als Wonen, Meedoen, Ondersteuning en Zelfredzaamheid zijn hierin leidend. Het actieplan wordt geactualiseerd en aangevuld met elementen uit de woonzorgvisie die in 2021 is vastgesteld als onderdeel van het Programma Wonen. In 2023 bepalen we, hoe we een vervolg geven aan het Actieplan.	

Doel:	6. We geven verder uitvoering aan de transformatie van het sociaal domein. Onze uitgangspunten en randvoorwaarden daarbij zijn:	
	6.1 Het perspectief van de inwoner is ons uitgangspunt.	
	6.2 We zorgen voor een vast en vertrouwd aanspreekpunt per inwoner.	
	6.3 We doen wat nodig is, ook als we daarvoor buiten de gebaande paden moeten treden.	
	6.4 We voeren de taken in het sociaal domein budgetneutraal uit.	
Acties:	6.1 In 2019 is het Transformatieplan 'Doen wat nodig is voor onze inwoners' vastgesteld. Inmiddels zijn (bijna) alle projecten en acties uit dit plan afgerond of in uitvoering. Daarnaast heeft de tijd niet stil gestaan en zorgen ontwikkelingen als corona en de steeds krapper wordende arbeidsmarkt, voor nieuwe uitdagingen in het sociaal domein. Daarom is het tijd om het Transformatieplan te herijken. In 2023 gaan we hiermee aan de slag.	
	6.2 We blijven werken aan de doorontwikkeling van de monitor sociaal domein die ons op regelmatige basis van sturingsinformatie voorziet, waarmee we beleidsmatige keuzes kunnen volgen en nieuwe keuzes onderbouwd kunnen maken.	
	6.3 In 2021 zijn we samen met onze partners in de wijk gestart met een wijkaanpak in de Wilgensingel. In deze wijkaanpak werken we samen met inwoners aan een betere leefbaarheid, sterkere sociale cohesie en (sociale) voorzieningen die goed aansluiten bij de behoeften van inwoners. Sindsdien is er veel in gang gezet, maar ook merken we dat we keuzes moeten maken over onder andere de scope en het doel van de wijkaanpak en de inzet die dit vraagt. In 2023 gaan we met college en raad in gesprek over het vervolg van de wijkaanpak.	

Doel:	7. We beseffen ons dat de toekomstbestendigheid en betaalbaarheid van de zorg en ondersteuning steeds meer onder druk staat. We wachten niet af, maar nemen proactief actie en trekken daarbij samen op met de zorgverzekeraar en zorgkantoor, als medefinanciers van zorg en ondersteuning.	
Acties:	7.1 Samen met het zorgkantoor en de zorgverzekeraar werken we in de regio Midden-IJssel aan de verbinding tussen het zorgdomein en het sociaal domein, zodat we de uitdaging die op ons afkomen meer vanuit gezamenlijkheid kunnen aanpakken. Concreet werken we hierbij aan de uitvoering aan de regiovisie en werken we aan een samenwerkingsagenda tussen gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor.	
Toelichting:	De financiële effecten van het Integraal Zorg Akkoord (IZA) voor de regionale samenwerking Midden-IJssel zijn nog niet volledig in beeld.	

Overige aspecten			
Gezond en actief leven akkoord	Vanuit het Rijk is € 626.000 in 2023 aflopend naar € 491.000 in 2026 beschikbaar gesteld vanwege het Gezond en actief leven akkoord (GALA), gericht op sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en sociale basis. Er wordt in 2023 een plan van aanpak opgesteld om hier invulling aan te geven.		
Toelichting	Voorgesteld wordt de middelen via de kleine (administratieve) wijzigingen budgetneutraal te ramen.		
Loon- en prijsontwikkelingen	Er is een verwachte stijging van in totaal € 708.000 van jeugdkosten als gevolg van tariefstijging door invoering van het nieuwe inkoopmodel jeugd per 1 januari 2023, de stijging van tarieven van jeugdbescherming- en reclassering (17,7%) en pleegzorg (14,3%). De kosten van Wmo begeleiding zijn gestegen met 4,74%, wat een totale impact heeft van € 199.000. Bij de begroting is de dekking de loon-en prijsstijging betreft tarieven voor jeugd en Wmo taken vanaf 2015 niet doorgevoerd, dit gebeurt net als voorgaande jaren bij de zomernota. Na toevoeging van de loon-en prijsstijging 2023 is er een voordelig saldo van € 852.000 op de Wmo taken vanaf 2015 en een nadelig saldo van € 1.752.000 op de jeugdmiddelen. Verder is er een stijging van de kosten van € 219.000 voor overige kosten die niet onder gedecentraliseerde taken Wmo en jeugd vanaf 2015 vallen. Dit is het gevolg van de stijging van de tarieven Wmo hulpmiddelen (10%), een hogere bijdrage aan de GGD en een stijging van kosten aan gesubsidieerde instellingen. In totaal gaat het om een bijstelling € 1.125.707.		
Toelichting	De totale bijstelling van € 1.125.707 is opgenomen in bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen'. Zie voor verdere toelichting.		

Programma 5: Duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietransitie

Portefeuillehouder: Wethouders B. Nijboer en A. Kreule

Programmacoördinator: Domeinmanager S. Hijlkema

Maatschappelijk doel: De gemeente Raalte wil in 2050 energieneutraal zijn en voldoen aan de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs. Dit betekent dat de CO₂-uitstoot in 2030 is gereduceerd met 49%. De energietransitie, circulaire economie en de verduurzaming en klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving willen we met de samenleving verder vormgeven. We ondersteunen en faciliteren initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan de verduurzaming van de gemeente Raalte. Tegelijkertijd starten we -daar waar kansrijk of noodzakelijk- zelf of in regionaal verband initiatieven. We acteren continu op verschillende schaalniveaus. Met onze regionale partners geven we invulling aan de regionale energiestrategie 1.0 en herijken we de regionale energiestrategie richting RES 2.0 (2023).

		Inhoudelijk	Financieel
Doel:	1. We werken toe naar een toekomstbestendig buitengebied en toekomstbestendige bedrijven door in 2030 op deze plekken 100 Gigawattuur (GWh) aan duurzame energie op te wekken.		
Acties:	<p>1.1 We nemen deel aan het regionale proces om de afspraken gemaakt in de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 verder uit te diepen in de RES 2.0.</p> <p>1.2 We zetten stappen om de afspraken die we gemaakt hebben in de RES 1.0 lokaal uit te voeren. Dit betekent onder andere dat we aan de slag gaan met beleid op het gebied van wind en dat we processen opstarten om te kijken waar deze opwek (in het buitengebied) zou kunnen landen.</p> <p>1.3 We werken/denken pro-actief (mee) aan korte en lange termijn oplossingen op het gebied van netcongestie. Gedacht kan worden aan het optimaal gebruik maken van het huidige netwerk, maar ook bijvoorbeeld aan off-grid oplossingen voor bedrijventerreinen.</p> <p>1.4 We continueren het stimuleren van zonnepanelen op grote (bedrijfs)daken.</p> <p>1.5 We zetten de samenwerking voort met onze lokale energie-initiatieven. Zij ontwikkelen projecten voor duurzame opwek van onderop. We continueren onze inzet op kennisontwikkeling, netwerkopbouw en de ondersteunings-subsidie vanuit de gemeente Raalte.</p> <p>1.6 We ondersteunen duurzame projecten van (mkb) bedrijven en maatschappelijke organisaties met het Energiefonds Raalte.</p>		
Toelichting:	Een aantal van de benoemde acties worden in mindere mate opgepakt door een ambtelijk capaciteitstekort.		

Doel:	2. We werken aan een toekomstbestendige gebouwde omgeving, duurzaam wonen in de wijken en dorpen. We stimuleren en faciliteren initiatieven gericht op duurzame mobiliteit, energiebesparing en aardgasvrije woningen en gebouwen.	
Acties:	<p>2.1 We gaan aan de slag met de uitvoering van de Warmtevisie. Daarvoor wordt in 2022 een uitvoeringsplan ontwikkeld. We zetten bestaande goedlopende projecten voort. We blijven inzetten op bewustwording over energiebesparing, onder andere door het continueren van het gemeentelijk energieloket genaamd Duurzaam Bouwloket. Via het Duurzaam Bouwloket kunnen inwoners advies krijgen over het verduurzamen van woningen (onder andere via energiescans en het aanvragen van advies over specifieke verduurzamingsmaatregelen via de energievakmannen of via het klantcontactcentrum van Duurzaam Bouwloket). We verkennen welke nieuwe projecten en maatregelen kansrijk zijn om het energieverbruik in de wijken en dorpen verder te verlagen.</p> <p>2.2 We werken een aanpak uit voor energiearmoede. We ontwikkelen maatregelen voor mensen die door de stijgende energierekeningen een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Deze maatregelen zijn erop gericht de energierekening structureel te verlagen door bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen of energieadvies beschikbaar te stellen.</p> <p>2.3 We actualiseren de visie op laadinfrastructuur.</p> <p>2.4 We zetten de samenwerking met Energiesupport Salland voort. Energiesupport Salland helpt bedrijven met verduurzamen door middel van een uitgebreide energiescan. De energiescan geeft inzicht in het energieverbruik, mogelijke besparingen en opwekmogelijkheden. Al veel bedrijven in Raalte hebben met succes gebruik gemaakt van de energiescan en besparen energie door eenvoudige aanpassingen. Wij zetten dit programma tot en met eind 2023 voort, zodat energiebesparing en eigen duurzame opwekking voor alle bedrijven in Salland mogelijk wordt.</p>	
Toelichting:	Een aantal van de benoemde acties worden in mindere mate opgepakt door een ambtelijk capaciteitstekort.	

Doel:	3. We werken aan een gezonde/duurzame, schone leefomgeving waarbij we inzetten op een hoger percentage hergebruik van verschillende (circulaire) afvalstromen. We zetten in op bewustwording in de samenleving, we communiceren over nut en noodzaak van het scheiden van afvalstromen en stimuleren het verwijderen van asbestdaken.	
--------------	---	---

- Acties:**
- 3.1 Om de hoeveelheid (rest)afval te verminderen en te komen tot een hoger hergebruikpercentage, wordt een aanpak voorbereid waar we gaan inzetten op gerichtere communicatie. Hierbij inventariseren we waar communicatie mist door nauwkeuriger de afvalstromen op wijkniveau te analyseren. Hierdoor kunnen we specifiekere communiceren en de betrokkenheid van inwoners vergroten. Het proces wordt ingezet om een structurele verlaging van de hoeveelheid restafval en schonere grondstofstromen te realiseren.
- 3.2 De aanpak voor het saneren van asbestdaken zetten we voort.

Overige aspecten			
Reserve Klimaatbeleid	Voor uitgaven voor energiebesparing, warmtetransitie en voor kosten opwek is het bestaande krediet Raalte Duurzaam 2050 niet toereikend. Voorgesteld wordt dit krediet met € 200.000 te verhogen ten laste van de reserve klimaatbeleid.		
Toelichting	Voorgesteld wordt het krediet Raalte duurzaam 2050 met € 200.000 te verhogen ten laste van de reserve klimaatbeleid.		
Klimaat- en energiebeleid	Voor de jaren 2023 tot en met 2025 heeft het Rijk eenmalige middelen beschikbaar gesteld voor klimaat- en energiebeleid; CDOKE (Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid). Voor 2023 betreft het een bedrag van € 664.060. De middelen moeten voor minimaal 90% ingezet worden voor apparaatskosten. Voorgesteld wordt de middelen voor 2024 en 2025 op te nemen ten behoeve van de integrale afweging nieuw beleid bij de begroting 2024.		
Toelichting	Voorgesteld wordt het bedrag van € 664.060 in de begroting 2023 op te nemen.		

Programma 6: Economie

Portefeuillehouder: Wethouder B. Breunissen

Programmacoördinator: Domeinmanager S. Hijlkema

Maatschappelijk doel: Door een adequaat vestigingsklimaat, goede bedrijventerreinen, ruimtelijk-economisch vitale (winkel)centra, digitale verbindingen en goede bereikbaarheid werken wij aan een duurzame concurrerende economie die een goede uitgangspositie kan behouden en versterken. We gaan aan de slag met de uitvoering van de economische agenda. Ook in 2023 zetten we ons, samen met het bedrijfsleven, in om de lokale Human Capital Agenda (HCA) uit te voeren. Om onze winkelcentra toekomstbestendig te maken, werken we aan de uitvoering van onze centrumplannen. Om de vraag in de toekomst te kunnen blijven bedienen, verkennen we de mogelijkheden van nieuwe bedrijventerreinen. De regio Zwolle is voor ons een belangrijke samenwerkingspartner om onder ander de verstedelijking- en economische agenda verder vorm te geven. In 2023 willen wij doorgaan met ambities die zijn vastgelegd in het beleidsplan Recreatie en Toerisme en samen met de vrijetijdssector nader verkennen waar eventueel extra inzet nodig is. Samen met het bedrijfsleven hebben wij het merk Raalte geeft Ruimte gepresenteerd. In 2023 willen we het merk verder uitrollen over de verschillende sectoren.

		Inhoudelijk	Financieel
Doel:	1. Een minimale top tien en het streven naar een top drie notering in de MKB vriendelijkste gemeente in Overijssel.		
Acties:	1.1 De Taskforce Ondernemersdienstverlening zetten we voort en samen met ondernemers selecteren we prioriteiten en maken we plannen om onze procedures te verbeteren 1.2 In 2023 gaan we door met het startersloket. ZP-Raalte voert het startersloket mede namens ons uit. 1.3 We blijven inzetten op de accountmanagers Economische Zaken als eerste aanspreekpunt voor het bedrijfsleven en ondernemersverenigingen.		
Doel:	2. We ondersteunen het bedrijfsleven gedurende de postcoronafase en de veranderende omstandigheden in de economie.		
Acties:	2.1 We ondersteunen het bedrijfsleven in de postcoronafase.		
Doel:	3. We zetten in op kwalitatief en voldoende bedrijfskavels in afstemming met West-Overijsselse gemeenten.		
Acties:	3.1 Op de uitgifte van bedrijfskavels plegen wij een actieve inzet. We zetten in op de uitgifte van nieuw bedrijventerreinen aanbod.		

Doel: 4. Wij gebruiken de kansen en mogelijkheden die de Regio Zwolle ons biedt.

Acties: 4.1 Wij blijven ons zowel bestuurlijk als ambtelijk actief inzetten binnen de Regio Zwolle.

Doel: 5. Wij zetten in op de realisatie van vitale en attractieve winkelcentra.

Acties: 5.1 We geven uitvoering aan het project Grote Markt en de Plas en evalueren en actualiseren de aanpak CentrumVisie Heino.

Doel: 6. Het toeristisch aanbod stimuleren en faciliteren wij.

Acties: 6.1 Aan de uitwerking van de 'Beleidsnota Recreatie en Toerisme (R&T)' geven wij nadere invulling.
6.2 'Salland' blijft het te vermarkten toeristische merk. Salland Marketing is daarbij onze partner.
6.3 In 2023 nemen we een besluit of we definitief willen deelnemen aan het nationaal park Sallandse Heuvelrug.
6.4 Wij zetten in op het in stand houden en doorontwikkelen van het fiets- en wandelnetwerk. Het huidige kwaliteitsniveau van deze basisvoorziening is hierbij onze maatstaf.
6.5 Samen met ondernemers en het waterschap verkennen we de toeristische mogelijkheden van het Overijssels Kanaal. Wij ondersteunen de ondernemers om tot plannen te komen.

Doel: 7. We zetten in op maximale ondersteuning van evenementenorganisaties.

Acties: 7.1 In 2023 voeren we het nieuwe beleidsplan evenementen uit.

Toelichting: Vanwege capaciteitsproblemen heeft dit vertraging opgelopen. We verwachten dit (grotendeels) in het 2e halfjaar van 2023 op te pakken.

Doel: 8. Samen met het bedrijfsleven rollen we het merk Raalte geeft Ruimte verder uit.

Acties: 8.1 Ter stimulering van voorspoedige economische ontwikkelingen gaan wij het merk Raalte geeft Ruimte verder uitrollen over de verschillende sectoren.

Doel: 9. We spelen in op de economische opgaven via de economische agenda.

Acties: 9.1 In 2023 gaan we verder met het uitvoeren van de economische agenda 2020 - 2025.

Programma 7: Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

Portefeuillehouder: Wethouders B. Breunissen en G. Toeter

Programmacoördinator: Domeinmanager S. Hijlkema

Maatschappelijk doel: We zorgen goed voor ons maatschappelijk vastgoed, omdat deze voorzieningen belangrijk zijn voor een leefbaar dorp. We zetten in op het behoud van de inzet van actieve en betrokken inwoners en betrekken daar ook actief en aansprekend de jeugd bij. Onderwijs is van groot belang voor onze gemeente, daar horen kwalitatief sterke, gezonde, toekomstbestendige, betaalbare onderwijsvoorzieningen bij. We willen ons subsidiebeleid zodanig vormgeven, dat we meer aan kunnen sluiten bij ideeën uit de samenleving.

We inspireren inwoners om (nog) gezonder te leven, omdat fitte inwoners met een gezonde leefstijl en die zich fysiek, mentaal en sociaal vitaal voelen, beter kunnen meedoen in de maatschappij.

Op cultureel gebied zorgen we voor een zichtbaar en samenhangend aanbod wat onze gemeente aantrekkelijk maakt; waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld en cultuur een belangrijke verbindingsfactor is. Hierbij richten wij ons ook op de kracht en kwaliteiten van het lokale aanbod.

Inhoudelijk

Financieel

Doel:

1. Sporten en voldoende bewegen zien wij als 'must' voor een gezonde leefstijl en levert een goede bijdrage aan het fysiek, mentaal en sociaal welbevinden van onze inwoners. Wij zetten ons daarom in dat iedere inwoner met plezier en zonder belemmering op zijn eigen niveau kan bewegen en sporten. Inclusief aandacht voor topsporters.

- Acties:**
- 1.1 In 2023 gaan we bij de uitvoering van het Sportakkoord als onderdeel van het bredere programma 'Raalte Sportief en gezond' via de verbeterwens '(meer) modern communiceren' inwoners inspireren tot het behouden of aanpassen van leefstijlkeuzes waardoor zij zich nog meer fysiek, mentaal en sociaal gezond en vitaal voelen.
- 1.2 Wij maken op basis van data(onderzoek) voor het programma Raalte Sportief en Gezond bestuurlijke keuzes voor focusdoelgroepen en/of -thema's waar de Sport- en beweegstimulering zich op richt of aan bijdraagt.
- 1.3 De buurtsportcoaches worden ingezet op het organiseren en/of uitvoeren van 'Sport- en beweegstimuleringsactiviteiten' die gericht zijn op de focusdoelgroepen en/of -thema's van het programma Raalte Sportief en Gezond. En voor de algemene en strategische advisering van sportclubs. Dit geldt met name voor de nieuwe buurtsportcoachrollen van Beweegmakelaar, Buurtsportcoach dorpskernen en Verenigingsadviseur.
- 1.4 We zorgen ervoor dat scholen, verenigingen en andere maatschappelijke organisaties in voldoende mate, naar behoefte, gebruik kunnen maken van de sportaccommodaties en -velden.
- 1.5 Sportverenigingen en -stichtingen die willen verduurzamen ondersteunen we met (verwijs)informatie en een gunstige financieringsmogelijkheid door middel van een laagrentende Stimuleringslening Sportaccommodaties.

Toelichting: Door CAO-stijging is een hogere indexering van de co-financieringsbijdrage nodig voor de buurtsportcoachrollen die wij als gemeente bekostigen. Voorgesteld wordt hiervoor €13.784 bij te ramen. Zie hiervoor bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen'.

Doel: 2. We dragen zorg voor een duurzaam, toekomstbestendig en passend aanbod aan maatschappelijk vastgoed en onderwijshuisvesting in nauw overleg met onze partners.

Acties: 2.1 Op basis van het in december 2021 vastgestelde IHP werken wij samen met schoolbesturen en aanverwante partijen aan de uitwerking van drie projecten die voorzien zijn in de eerste fase (2022-2025) van het IHP in concrete business cases. Deze business cases vormen de basis voor het beschikbaar stellen van de benodigde kredieten.

Toelichting: De projectplannen voor de St Jozefschool en Bernadette school zijn in conceptversie aangeleverd. Momenteel wordt de inhoud van beide projectplannen getoetst op marktconformiteit en uitgangspunten, zoals zijn beschreven in het IHP Onderwijs. Het schoolbestuur van De Linde is begin dit jaar gestart met de voorbereidingen voor de uitwerking van een projectplan, maar deze is op dit moment in conceptversie nog niet gereed.

Voor alle drie de projecten geldt dat er rekening wordt gehouden met een flinke kostenstijging om de renovatie en/of nieuwbouw te realiseren. Dit wordt met name veroorzaakt door inflatie, bijkomende kosten en ook omdat de schoolbesturen uitgaan van een leerlingengroei in plaats van de eerder voorziene krimp. Zodra een projectplan definitief is, wordt deze ter goedkeuring en voorzien van een onderbouwing van de kostenoverschrijding ter goedkeuring aan de raad voorgelegd.

Het definitief maken van de drie projectplannen komt dit jaar wel rond, maar naar verwachting zal de uitvoering vanaf 2024 starten.

Doel: 3. We zetten in op een zichtbaar en samenhangend cultureel aanbod dat Raalte aantrekkelijk maakt, waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld; waarin iedereen mee doet en waarin cultuur een belangrijke verbindingsfactor is. — —

Acties: 3.1 Uiterlijk in de eerste helft van 2023 is het cultuurbeleid geactualiseerd. Hieruit komen nieuwe actiepunten die we in 2023 gaan oppakken. Om het huidige beleid en onze wensen vorm te kunnen geven is uitbreiding van de capaciteit van de beleidsmedewerker cultuur nodig.

3.2 We blijven in overleg met Bibliotheek Salland over de herhuisvesting van de kantoren in Raalte dorp.

Toelichting: Het nieuwe cultuurbeleid zal er niet in de eerste helft van 2023 liggen. Door personele krapte en een extra verdiepingsslag met de raad is het proces vertraagd. Het nieuwe cultuurbeleid ligt er eind 2023. De bijdrage voor de verbouwing voor de herhuisvesting kantoren bibliotheek Raalte dorp is geleverd. Verbouwing is eind 2023 gereed.

HOFtheater: Door hogere indexering, wegvallen SDE-subsidie en CAO-afspraken valt de budgetsubsidie die wij als gemeente beschikken, hoger uit. Voorgesteld wordt hiervoor € 36.000 bij te ramen.

Bibliotheek Salland: Door CAO-stijging en hoge (energie)kosten is een hogere bijdrage (budgetsubsidie) van de gemeente nodig. Voorgesteld wordt hiervoor € 25.000 bij te ramen. Zie hiervoor bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen'.

Doel: 4. We verkennen of we met een andere manier van subsidiëring onze maatschappelijke doelen beter kunnen bereiken.

Acties: 4.1 Het project herijking subsidies is vertraagd door het ontbreken van menskracht in 2022. Het project wordt in 2023 weer opgepakt.
4.2 We monitoren gehonoreerde aanvragen om te bepalen of bijstelling van de voorwaarden in de Subsidieregeling Raalte Sportief en Gezond nodig is, om te zorgen dat de regeling sport- en beweeginitiatieven faciliteert die zich richten op de focusdoelgroepen en/of thema's die wij hebben bepaald voor het programma Raalte Sportief en gezond.

Overige aspecten

Makershuis VAKTOR	VAKTOR is het makershuis dat creatieve makers in de (cultuur-) regio Zwolle ondersteunt in de ontwikkeling van hun vakmanschap. De gemeente participeert hierin samen met andere gemeenten in de regio, evenals de provincies Overijssel en Gelderland.		
Toelichting	Voorgesteld wordt om hiervoor een budget van € 12.000 beschikbaar te stellen in de jaren 2023 en 2024.		

Programma 8: Openbare orde en veiligheid

Portefeuillehouder: Burgemeester A. Hofland

Programmacoördinator: Domeinmanager S. Hijlkema

Maatschappelijk doel: 'Het blijven van een veilige gemeente Raalte' was het hoofdoel van de Integrale Veiligheidsstrategie (IVS) 2019-2022. We zetten opnieuw in op het behouden van een veilige woon- en leefomgeving. Naast de inzet op reguliere werkzaamheden en lopende thema's zijn de volgende prioriteiten benoemd: Ondernijning, Weerbare Samenleving, met name gericht op: high impact crimes en digitale criminaliteit en Zorg & Veiligheid. De inzet op deze prioriteiten kan worden beïnvloed, doordat (acute) inzet nodig is door onvoorziene omstandigheden op het gebied van openbare orde en veiligheid, maatschappelijke onrust en crisis.

	Inhoudelijk	Financieel
Doel:	1. We willen het veiligheidsgevoel van de inwoners van de gemeente Raalte minimaal op het huidige niveau houden.	
Acties:	1.1 We leggen in de eerste helft van 2023, de vernieuwde veiligheidsstrategie (2023-2026) ter vaststelling voor aan de raad. Daarnaast geven we uitvoering aan het bijbehorende IVS Uitvoeringsplan 2023. 1.2 We ontwikkelen de samenwerking met politie op het gebied van openbare orde en veiligheid door. Specifieke aandacht is er voor de doorontwikkeling van de samenwerking met de wijkagenten. We zetten de samenwerking rondom de inzet van bestuurlijke bevoegdheden van de burgemeester voort. 1.3 We stellen met onze Veiligheidspartners (politie, veiligheidsregio en openbaar ministerie) gezamenlijke prioriteiten vast. We zorgen voor een afgestemde aanpak, die vastgelegd is in het jaarplan van het Regionaal Coördinatiepunt Integrale Veiligheid. Daarnaast stemmen we in dit verband de aanpak van ordeverstoringen af voor, zowel acuut als ter voorbereiding op verwachte verstoringen. 1.4 We zijn betrokken bij de uitwerking en uitvoering van de thema's genoemd in de Beleidsagenda 2023-2026 van de Veiligheidsregio IJsselland. We zorgen voor lokale borging van de afspraken die vastgelegd zijn in het regionaal Crisisplan. 1.5 We spelen actief in op het ondersteunen van veiligheidsinitiatieven vanuit de samenleving. Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) bedrijventerrein en winkelgebied in Raalte wordt voortgezet.	
Toelichting:	1.4 De VRIJ heeft over 2022 een nadelig resultaat behaald van € 33.939. Dit is een tekort van 0,8% op de totale begroting en kan worden gedekt uit eigen reserves van de VRIJ.	

Doel:	2. Als gemeenschap zijn we weerbaar tegen ondermijnende en digitale criminaliteit. We zetten in op een integrale aanpak.	
Acties:	<p>2.1 We geven prioriteit aan digitale veiligheid. We zetten in op zelfredzaamheid door het geven van voorlichting over het herkennen van signalen en uitleg over het melden van signalen.</p> <p>2.2 Het lokaal ondermijningsoverleg wordt voortgezet, waarbij we inzetten op het samenbrengen van signalen van ondermijning en de gezamenlijk aanpak hiervan. We organiseren opnieuw een of meerdere integrale controles (afhankelijk van signalen). Verder is er aansluiting met het overleg van (regionale) partners op het gebied van ondermijning. Daarnaast wordt regionaal bekeken hoe we meer gebruik kunnen maken van regionale structuren en financieringsmogelijkheden op dit gebied.</p> <p>2.3 We zetten de werkzaamheden vanuit het project Veilig Buitengebied voort, met name gericht op de fysieke voorlichting voor bewoners en ondernemers van het buitengebied rondom ondermijnende criminaliteit.</p> <p>2.4 Door invoering van de regionale bestuurlijke agenda Zorg & Veiligheid, wordt beoogd de onderlinge afstemming tussen de ketenpartners verder te optimaliseren. Lokaal betekent dit voor veiligheid, dat we inzetten op het behouden van de korte lijnen met onze interne- en externe partners.</p>	

Doel:	3. We vinden het belangrijk dat de leefregels op het gebied van openbare orde en veiligheid in onze gemeente worden nageleefd.	
Acties:	<p>3.1 De boa's worden, mede op basis van het Vergunningverlening, Toezichten en Handhaving (VTH) uitvoeringsbeleid, ingezet op samenleving gestuurd en risicogestuurd toezicht. In het kader van het KVO surveilleren de boa's in het winkelgebied. Daarnaast reageren ze op meldingen van inwoners.</p> <p>3.2 Het instrument buurtbemiddeling wordt geëvalueerd. Op basis hiervan wordt een voorstel voorgelegd aan de raad over de voortzetting en financiering van buurtbemiddeling.</p>	

Doel:	4. Als gemeentelijke organisatie en inwoners willen we goed voorbereid blijven op rampen en crises. We willen hierin een gewaardeerd partner in regionaal verband zijn.	
Acties:	4.1 Om goed voorbereid te zijn op rampen en crisis, organiseren we in regionaal verband frequent trainingen en oefeningen voor betrokken functionarissen. Daarnaast onderzoeken we hoe ingezet kan worden op het voorkomen van, maar ook de aanpak van ontstane maatschappelijke onrust.	

Overige aspecten

Loon- en prijsontwikkelingen van de veiligheidsregio's	Het arbeidsvoorwaardenakkoord (CAO) voor het personeel is inmiddels definitief. De salarisverhoging heeft effect voor de gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio IJsselland.		
Toelichting	Voorgesteld wordt om structureel € 113.150 extra te ramen als aanvullende bijdrage voor de regionale samenwerking. Dit is opgenomen in het totaaloverzicht in bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen'.		
Huuropbrengsten brandweerkazernes	De Veiligheidsregio IJsselland heeft in overleg met gemeenten besloten één indexatie percentage te hanteren. De indexatie wordt voor alle gemeenten gelijk, namelijk: 6,5%. De brandweerkazerne Heeten is sinds 2022 weer in ons eigendom, waardoor wij hier ook een bijdrage voor ontvangen. Deze aanpassingen leiden samen tot een voordeel van € 46.947.		
Toelichting	Voorgesteld wordt om de inkomsten in de begroting structureel met € 46.947 te verhogen.		

Programma 9: Bestuur en dienstverlening

Portefeuillehouder: Burgemeester M. Hofland

Programmacoördinator: Domeinmanager T. Willems

Maatschappelijk doel: De gemeente wordt steeds meer als gewaardeerd partner gezien en inwoners waarderen de gemeentelijke dienstverlening. We zorgen dat onze dienstverlening voor iedereen toegankelijk is (zowel digitaal als fysiek). Ook ondersteunen we op allerlei terreinen initiatieven uit de samenleving. We willen de opgedane ervaring met participatie vertalen in een brede visie op participatie zodat participatie als bewuste keuze kan worden ingezet bij beleidsprocessen (deze keuze wordt aan de voorkant gemaakt). Participatie is geen doel op zich maar is een effectief middel om slim en gericht, samen de juiste keuzes met draagvlak te maken. Hiermee hangt ook samen dat participatie meer inclusief vorm gegeven wordt zodat jong en oud, arm en rijk een stem hebben. De inzet is bedoeld om juist ook die mensen te bereiken die zich niet snel zelf melden, of zich niet in een openbare setting uitspreken.

		Inhoudelijk	Financieel
Doel:	1. We willen als gemeente Raalte een inclusieve democratie zijn die in verbinding staat met de samenleving. We hebben de ambitie elk participatieproces gestructureerd en kwalitatief hoogwaardig te organiseren.		
Acties:	1.1 Eind 2022 wordt opnieuw meegedaan aan het onderzoek 'Waar Staat je Gemeente'. De belangrijkste resultaten en aanbevelingen van 'Waar Staat je Gemeente 2022' op de thema's relatie inwoner-gemeente, dienstverlening, zorg- en welzijn en woon- en leefomgeving krijgen een vervolg in de programma's in 2023. 1.2 We blijven actief doorgaan met luisteren naar de vraag achter de vraag, denken mee in hoe het wél kan en bij ideeën en initiatieven blijven we naast inwoners en initiatiefnemers staan. 1.3 We blijven inzetten op de contactambtenaren als eerste aanspreekpunt voor de kernen. 1.4 We ontwikkelen vanuit de in 2022 op te stellen ambitie 'Participatie op z'n Roalters; met een uitvoeringsprogramma participatie waarin de rol van de raad, inclusiviteit en een doordacht proces centraal staan. Ook de wettelijk verplichte participatieverordening wordt hierin een plek gegeven. 1.5 Het Digipanel benutten we voor actuele vraagstukken, zodat we snel een mening hebben van inwoners uit onze kernen of wijken.		

Doel:	2. Wij zijn en blijven voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en mede-overheden een gewaardeerd partner.	
Acties:	<p>2.1 We zorgen voor een goed verloop van de verkiezingen voor Provinciale Staten en Waterschap.</p> <p>2.2 We werken in 2023 verder aan het concreet maken van onze ambitie op dienstverlening door deze te vertalen in een programma Dienstverlening, zodat onze dienstverlening blijft aansluiten bij de huidige tijdgeest en behoeften van onze inwoners.</p> <p>2.3 We werken in het kader van de online dienstverlening de komende jaren toe naar een omnichannel kanaalstrategie. Hierin staat de klant centraal en draaien alle communicatiekanalen om de klant. In DOWR-verband en binnen Dimpact werken we aan modules en applicaties waarmee we de omnichannel kanaalstrategie stapsgewijs vorm kunnen geven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het opzetten van een dienstverleningsplatform (ter vervanging van ons zaakstelsel) of het omvormen van de huidige telefoniecentrale naar een contactplatform. We geven hiermee uitvoering aan de acties uit het i-uitvoeringsplan Dienstverlening.</p> <p>2.4 We monitoren de kwaliteit van onze dienstverlening zoals telefonische bereikbaarheid en afhandeltermijnen van zaken, door met onze eigen data inzicht te krijgen in onze dienstverlenings- en bedrijfsvoeringsprocessen.</p>	
Toelichting:	<p>Op basis van de technologie die nu voorhanden is blijkt dat een overgang naar MS Teams Phone Systems de beste oplossing is voor de vervanging van de telefooncentrale. Hiermee creëren we een contactplatform dat meer kanalen dan alleen telefonie bedient, zodat we inwoners en ondernemers beter kunnen bedienen. Dit vergt echter een andere financiële investering dan tijdens de begroting gedacht.</p> <p>Voorgesteld wordt het budget 'Onderzoek en aanbesteding telefooncentrale' eenmalig te verhogen met € 72.590 en het budget 'Uitvoering ambitie op dienstverlening' eenmalig met € 25.207 (samen € 97.797) en dit te dekken uit de equalisatiereserve DOWR.</p>	
Doel:	3. De raad en het college hanteren een open bestuursstijl, zijn transparant in de besluitvorming en staan open voor initiatieven vanuit inwoners. Dit moet leiden tot meer vertrouwen van onze inwoners in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.	

- Acties:**
- 3.1 We blijven samenwerken met het onderwijs om actief burgerschap te stimuleren waaronder bijvoorbeeld het jaarlijkse scholierendebat en debat in de klas.
- 3.2 We geven uitvoering aan het statuut waarin de raad en het college afspraken hebben gemaakt over de onderlinge samenwerking, over de manier waarop verantwoording en democratische controle plaatsvinden en over de informatievoorziening. Daarnaast leggen we in heldere taal uit welke besluiten door het college of de raad zijn genomen.
- 3.3 We geven uitvoering aan de raadsagenda.
- 3.4 We richten de raad- en de trouwzaal (zie hierna) opnieuw in vanuit het huisvestingsconcept en betrekken hierin de klankbordgroep van de raad. De raad- en trouwzaal wordt zo vorm gegeven dat inwoners zich welkom voelen en op een laagdrempelige manier deel kunnen nemen aan onze vergaderingen en rond-de-tafelgesprekken.

Overige aspecten

Raad en rekenkamer	<p>In 2022 zijn activiteiten gestart die gaan leiden tot een overschrijding van het budget in 2023 van de raad en de rekenkamer. Het gaat om eenmalige activiteiten waarvoor geen extra budget is geraamd, maar waar de raad wel mee heeft ingestemd. In totaal gaat het om € 45.220 voor de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2022 zijn trainingen gestart voor raadfracties die doorliepen in 2023 (€ 11.250). - De kosten van de kindergemeenteraad 2022 zijn geboekt in 2023, maar het budget is niet overgeheveld (€ 2.070). Ook is er voor de kindergemeenteraad 2023 geen budget geraamd (€ 2.500). - De raad is in 2023 gestart met een traject om tot een strategische raadsagenda te komen. Hiervoor is geen budget geraamd (€ 14.400). - De kosten voor het rekenkameronderzoek 2022 zijn geboekt in 2023, maar het budget is niet overgeheveld. De planning voor het rekenkameronderzoek van 2023 is erop gericht om dat onderzoek dit jaar nog af te ronden. Daarmee worden er in 2023 dubbele lasten verantwoord en redden we dit niet binnen het huidige budget (€ 15.000). 	
Toelichting	Voorgesteld wordt het raadsbudget eenmalig te verhogen met € 30.220 en het budget van de rekenkamer eenmalig te verhogen met € 15.000.	
Loon- en prijsontwikkelingen	De begroting van Dimpact is herrekend op basis van de geschatte of bekende indexaties. Er wordt een stijging van 4,5% aangehouden. Dit heeft nadelig effect voor Raalte van € 13.705. Dit bedrag is opgenomen in bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen'.	

3.3 Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien

Portefeuillehouder: Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator: Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.3.1 Treasury

Renteresultaat 2023

Door de goede resultaten van het grondbedrijf, de nog te realiseren investeringen en het positieve rekening resultaat 2022, is het nog niet nodig geweest om externe financiering aan te trekken. In het eerste halfjaar heeft de gemeente Raalte zelfs geld uitgezet bij een collega gemeente. Naar verwachting is het dit jaar niet noodzakelijk om externe financiering aan te trekken en is een aanspraak op de stelpost rente schommelingen (€ 233.000) niet noodzakelijk. Hierdoor ontstaat er een renteresultaat van € 500.000.

Voorgesteld wordt € 500.000 rentevoordeel ten gunste te brengen van het zomernotaresultaat.

3.3.2 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

De hoogte van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de uitgaven van het Rijk. Middels de normeringssystematiek 'samen trap op, samen trap af' beweegt de omvang van het gemeentefonds met het uitgavenpatroon van het rijk mee. De jaarlijkse toe- en afname als gevolg van deze systematiek wordt accres genoemd. Het accres bestaat uit een volumedeel en een nominaal deel. Het volumedeel is ter compensatie van stijging kosten van bevolkingstoename en het nominaal deel is ter compensatie van loon-en prijsstijgingen. Het volumedeel is voor de periode 2022-2025 vastgezet, waardoor het accres bij de meicirculaire 2023 alleen is toegenomen door nominaal accres. Het betreft een stijging ten opzichte van de meicirculaire 2022 van landelijk € 534 miljoen in 2023, € 428 miljoen in 2024, € 456 miljoen in 2025, € 270 miljoen in 2026 en € 112 miljoen in 2027. Daarnaast is er een positieve bijstelling van accres 2022 van € 127 miljoen toegevoegd in 2023. We krijgen vanuit het rijk voor de periode 2023-2025 ruim 4% per jaar aan loon-en prijsstijging gecompenseerd aflopend naar 3,58% in 2026 in 2026 en 3,22% in 2027. Hier moeten we alle loon-en prijsstijging aan de kostenkant van onze begroting mee dekken en we zien dat het rijksbudget onvoldoende is om de werkelijke kostenstijging op te vangen.

In de raadsinformatienotitie meicirculaire 2023 bent u verder geïnformeerd over de gevolgen van de meicirculaire 2023 voor de periode 2023-2027. De mutaties met betrekking tot de algemene uitkering voor de periode 2023-2027 zijn verwerkt in het financiële overzicht van deze zomernota.

In het onderstaande overzicht zijn de gevolgen van de meicirculaire 2023 ten opzichte van de meicirculaire 2022 voor het begrotingsjaar 2023 in beeld gebracht.

Algemene uitkering (exclusief Integratie-uitkering sociaal domein)

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	S/E	Bedrag
Resultaat uitkeringsjaar 2023		
Raming begroting 2023-2026 (o.b.v. meicirculaire 2022)	S	64.304.000
Raming zomernota 2023 (o.b.v. meicirculaire 2023)	S	65.956.000
Brutoresultaat		-1.652.000
Op te nemen (te reserveren) stelposten 2023		
Leerlingenvervoer Oekraïne (meicirculaire 2023)	E	60.000
Flankerend beleid energiearmoede (meicirculaire 2023)	E	57.000
Maatschappelijke begeleiding statushouders (meicirculaire 2023)	E	40.000
Taalonderwijs Oekraïne (meicirculaire 2023)	E	35.000
Bommenregeling (meicirculaire 2023)	E	35.000
Wet goed verhuurderschap (meicirculaire 2023)	E	10.000
Verkiezingen (meicirculaire 2023)	S	7.000
Wet goed verhuurderschap (decembercirculaire 2022)	S	20.000
Verhoogde asielinstroom (septembercirculaire (2022)	E	92.000
Wet kwaliteitsborging bouw (septembercirculaire 2022)	E	24.000
Uitname algemene uitkering uitvoeringskosten SVB (sept cc 2022)	S	-54.000
Uitname algemene uitkering buurtsportcoaches (per 2023 via SPUK)	S	-176.000
Totaal op te nemen stelposten		150.000
Totaalresultaat meicirculaire 2023		-1.502.000

* Van het voordelige resultaat van € 1.502.000 moet aan de kostenkant de loon- en prijsstijgingen over 2023 (naast de nog beschikbare stelposten loon- en prijsontwikkeling in begroting 2023) onttrokken worden. Zie voor een overzicht van de loon- en prijsstijgingen 2023 ook bijlage 2.

Ten opzichte van de beginstand begroting 2023 zijn de rijksinkomsten via de algemene uitkering met € 1.652.000 toegenomen. Hier staan aan de kostenzijde € 150.000 aan stelposten tegenover vanwege uit te voeren taken (taakmutaties). Per saldo is er een voordelig resultaat van € 1.502.000 voor 2023. Het voordelige resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt compensatie voor loon- en prijsontwikkeling (LPO) 2023 (€ 1,23 miljoen) en een positieve bijstelling van maatstaven, zoals aan inwoners en aantal woningen.

De belangrijkste taakmutaties uit de meicirculaire 2023 zijn:

Leerlingenvervoer (€ 60.000) en taalonderwijs (€ 35.000) Oekraïners

Er is € 60.000 door het rijk beschikbaar gesteld ter tegemoetkoming van de extra kosten leerlingenvervoer Oekraïense kinderen periode januari t/m juli 2023. Daarnaast is er € 35.000 beschikbaar gesteld voor het stimuleren van het gemeentelijk aanbod van taalonderwijs aan volwassen ontheemden uit Oekraïne.

Flankerend beleid energiearmoede (€ 57.000)

Er is € 57.000 beschikbaar gesteld voor verwachte extra inzet op gebied van vroegsignalering en extra beroep op bijzondere bijstand.

Maatschappelijke begeleiding statushouders (€ 40.000)

Er is € 40.000 beschikbaar gesteld voor maatschappelijke begeleiding inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden.

Compensatie bommenregeling (€ 35.000)

Er is € 35.000 aan compensatie beschikbaar gesteld voor de gemaakte kosten betreft het opsporen en ruimen van explosieven.

Wet goed verhuurderschap (€ 10.000 eenmalig en € 20.000 structureel)

Er is een eenmalige compensatie voor de invoering van de Wet Goed verhuurderschap en het instellen van een meldpunt. Dit om malafide verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gericht aan te pakken. Daarnaast is er € 20.000 structureel beschikbaar gesteld voor de handhaving van de wet.

De overige taakmutaties voor 2024 en verder zijn in de raadinformatienotitie meicirculaire 2023 toegelicht of zijn terug te vinden in voorgaande raadinformatienotities van de september- en decembercirculaire 2022.

Integratie uitkering Sociaal domein

De Integratie-uitkering Sociaal domein bestaat uit:

- Integratie-uitkering participatie (Sociaal Werkvoorziening en beschut werk)

In onderstaande tabel is de ontwikkeling in 2023 van de integratie-uitkering sociaal domein weergegeven. De integratie-uitkering participatie is met € 245.000 positief bijgesteld ten opzichte van de begroting als gevolg van toekenning van loon-en bijstelling 2023, de actualisatie van het aantal SW'ers en de blijfkansen voor komende jaren.

Integratie-uitkering sociaal domein

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Begroting 2023	Begroting 2023 (na meicirculaire 2023)	Saldo
Integratie-uitkering participatie	4.145.000	4.390.000	-245.000
Resultaat	4.145.000	4.390.000	-245.000

3.3.3 Overige baten en lasten

Dividenduitkering

Door de verkoop van Fudura heeft Enexis besloten om een gedeelte van de verkoopopbrengst aan te wenden voor een extra dividenduitkering. Voor Raalte betekent dit over 2022 (uitgekeerd in 2023) een totale dividenduitkering vanuit Enexis van € 83.483, terwijl € 35.000 begroot is.

Voor de ROVA wordt structureel € 187.000 dividend begroot. Ontvangen is een bedrag van € 194.587.

Voorgesteld wordt de meeropbrengst dividend van totaal € 56.070 te boeken.
--

Loon- en prijsontwikkelingen

De loon- en prijsontwikkelingen zijn in deze zomernota in totaliteit becijferd op structureel € 2.831.685 in 2023 oplopend naar € 2.898.885 vanaf 2024. Hierbij is, conform de begrotingsrichtlijnen 2024-2027, rekening gehouden met een inhaal loon- en prijsstijging 2023 van 2% vanaf het jaar 2024. Voor het jaar 2023 is de verwachting dat we geen beroep meer hoeven te doen op deze inhaal stelpost. Daarnaast is voor 2023 een eenmalig bedrag benodigd van € 108.000. De loon- en prijsontwikkelingen zijn toegelicht in de verschillende programma's en paragrafen. Hiervoor kan jaarlijks dekking gevonden worden binnen de bestaande begroting tot een totaalbedrag van € 1.312.000 door inzet van de volgende nog beschikbare structurele stelposten:

- Inzet volledige stelpost loon- en prijsontwikkelingen € 700.000
- Inzet volledige stelpost loonstijging gemeentepersoneel € 412.000
- Inzet van een deel van de stelpost prijsmutaties en volumeontwikkelingen tot een bedrag van € 200.000.

Zie bijlage 2 voor het totaaloverzicht loon- en prijsontwikkelingen 2023.

Voorgesteld wordt de benodigde middelen tot een bedrag van structureel € 2.831.685 in 2023 oplopend naar € 2.898.885 vanaf 2024 en eenmalig € 108.000 in 2023 te ramen. Tevens wordt voorgesteld hiervoor dekking aan te wenden tot een bedrag van € 1.312.000 door inzet van de stelposten loon- en prijsontwikkelingen (€ 700.000), loonstijging gemeentepersoneel (€ 412.000) en prijsmutaties en volumeontwikkelingen (€ 200.000).

Beschikbaar te stellen kredieten

In bijlage 5 is een overzicht opgenomen met betrekking tot beschikbaar te stellen kredieten. Dit in totaal voor een bedrag van ca. € 9,4 miljoen. Hiervoor is dekking binnen de bestaande begroting.

Kleine en administratieve wijzigingen in budgetten

Bij de zomernota zijn nog enkele budgetten met een gering bedrag aangepast aan de werkelijk te verwachten baten en/of lasten. Daarnaast zijn administratieve wijzigingen verwerkt.

Voorgesteld wordt deze wijzigingen, per saldo een structureel nadeel van € 12.898 in 2023 oplopend naar € 18.799 in 2027, te ramen.

Hoofdstuk 4: Investeringskredieten

4.1 Inleiding

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de bijgestelde planning van het totaal van investeringskredieten bij de zomernota 2023.

Planning van investeringskredieten 2023 (lasten)

Bedragen in € S=structureel E=eenmalig - is voordeel

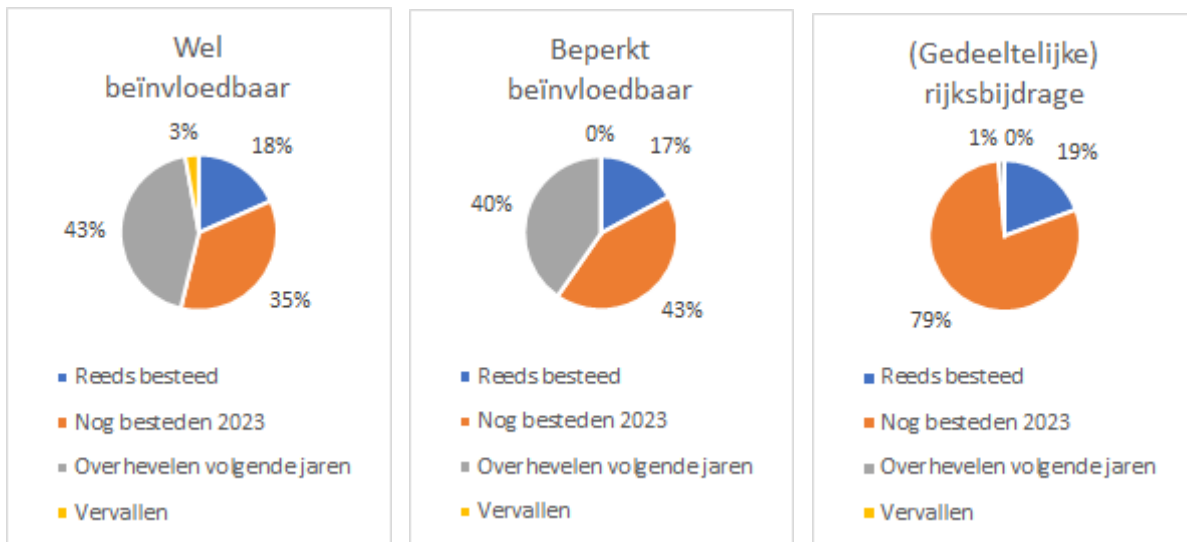
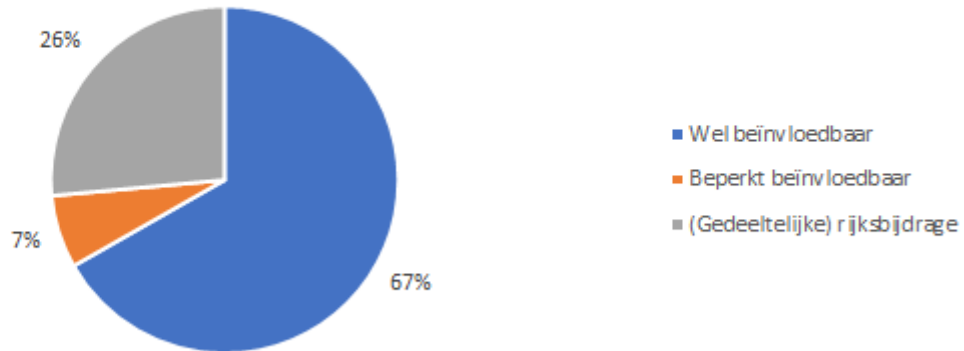
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Totaal investeringskredieten 2023	37.149.368	10.158.044	9.114.563	3.711.591	104.701	60.238.267
Werkelijk uitgegeven medio 2023	6.896.462	0	0	0	0	6.896.462
Nog beschikbaar juli 2023	30.252.906	10.158.044	9.114.563	3.711.591	104.701	53.341.805
Beïnvloedbaar	20.246.136	9.172.960	8.348.455	3.627.477	104.701	41.499.729
Beperkt beïnvloedbaar	2.084.460	240.000	90.000	84.114	0	2.498.574
(Gedeeltelijke) rijksbijdrage	7.922.310	745.084	676.108	0	0	9.343.502
Bijstelling planning bij zomernota 2023	-12.616.219	9.117.407	1.714.945	979.475	100.000	-704.392
Beïnvloedbaar	-11.468.435	8.290.757	1.393.811	979.475	100.000	-704.392
Beperkt beïnvloedbaar	-1.017.849	696.715	321.134	0	0	0
(Gedeeltelijke) rijksbijdrage	-129.935	129.935	0	0	0	0
Nieuwe planning uitvoering investeringen na zomernota 2023	17.636.687	19.275.451	10.829.508	4.691.066	204.701	52.637.413
Beïnvloedbaar	8.777.701	17.463.717	9.742.266	4.606.952	204.701	40.795.337
Beperkt beïnvloedbaar	1.066.611	936.715	411.134	84.114	0	2.498.574
(Gedeeltelijke) rijksbijdrage	7.792.375	875.019	676.108	0	0	9.343.502

Uitgezonderd: grondexploitatie, investeringsprojecten en mutaties voorzieningen

peildatum: 29-06-2023

De gegevens in bovenstaande tabel worden hieronder weergegeven in grafieken.

Kapitaalkredieten begroting 2023

4.2 Exploitatievoordeel doorschuiven kredieten

Bij de tussentijdse rapportage worden alle kredieten beoordeeld en wordt ook nagegaan of de realisatie (van de uitgaven) volgens de planning verlopen. In totaal wordt er bijna € 12 mln. doorgeschoven naar 2024 en verder. Hiervan is circa € 10,8 mln. beïnvloedbaar, € 1 mln. beperkt beïnvloedbaar en bijna € 130.000 heeft relatie met een rijksbijdrage.

Voor de kredieten waar wij als gemeente invloed op hebben, zijn de belangrijkste overhevelingen:

- Binnenklimaat gemeentehuis € 1.399.364
- Transformatiebudget sociaal domein € 1.185.590
- Verbouw gemeentehuis (bouwkundig) € 1.071.058
- Renovatie St. Jozefschool Nieuw Heeten € 1.017.366
- Implementatie Omgevingswet € 850.000
- Verbouw gemeentehuis (technische installaties) € 797.417
- MIP Schoonhetenseweg wegen t/m 2025 €771.122
- Afkoppelen HWA Zwolseweg en Dorpsstraat Heino € 732.740
- Renovatie de Linde Laag Zuthem € 671.000
- Nieuwbouw Bernadetteschool Heeten € 490.000

- Tennet Tracé € 403.981
- Verbouw gemeentehuis (inrichting) € 320.683
- MIP Zwolseweg en Dorpsstraat t/m 2025 € 241.357
- Nieuw Tijenraan; sloop Rohdahal € 146.410
- Uitvoering ambitie op dienstverlening € 134.057
- Uitvoering Roalter Sportakkoord € 129.935
- Herijking subsidiebeleid € 100.000
- Koploperprojectondersteuning € 100.000

Voor de kredieten waar wij als gemeente maar beperkt of geen invloed hebben, zijn de belangrijkste overhevelingen:

- Verkabeling hoogspanningsmast € 377.602
- Parkeerplaatsen stations € 230.204
- Gemeentelijke bijdrage herontwikkeling spoorzone M € 215.930
- Sanering asbestdaken en storkosten € 120.385

Naast het doorschuiven van kredieten is één krediet naar voren gehaald, namelijk het vervangen van duikersbruggen wat in 2024 geraamd stond. Hiervoor wordt € 430.000 overgeheveld van 2024 naar 2023.

Als gevolg van het doorschuiven van de kredieten is een rentevoordeel ontstaan in 2024 van € 98.401, in 2025 van € 4.878 en een nadeel van € 18.637 in 2026 en € 36.355 in 2027. Ook is er een eenmalig afschrijvingsvoordeel ontstaan in 2024 van € 171.768, € 116.383 in 2025 en € 94.693 in 2026 en € 7.748 in 2027.

Daarnaast worden er eenmalige kredieten, welke beschikbaar zijn gesteld bij nieuw beleid 2023 (of eerder), doorgeschoven. Ook wordt er circa € 9.000 extra geraamd vanwege niet-compensabele btw. Dit samen heeft een eenmalig voordeel van € 826.672 in 2023 en een eenmalig nadeel van € 835.007 in 2024 en € 1.115 in 2025 tot gevolg.

Er vervalt een investeringsbedrag van ca. € 714.000, wat grotendeels veroorzaakt wordt door het niet uitvoeren van het krediet 'Planvorming integrale projecten MIP' en de reconstructie aan de Almelosestraat.

Daarnaast zijn bij de jaarrekening 2022 kredieten doorgeschoven, welke effect hebben op het begrotingsaldo en daarom aan de orde komen in de zomernota. Het voordeel van het doorschuiven is in 2023 eenmalig € 33.650.

Kredieten die zich afwikkelen via reserves en voorzieningen hebben geen direct gevolg voor de exploitatie. Hetgeen in onderstaande tabel is het netto effect op het saldo van de zomernota. De totalen zijn verwerkt in bijlage 1 'Financieel overzicht'.

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	E/S	2023	2024	2025	2026	2027
Rentevoordeel doorschuiven kredieten bij ZN 2023	E	-	-98.901	-5.378	18.137	35.855
	S	-	500	500	500	500
Afschrijvingsvoordeel doorschuiven kredieten bij ZN 2023	E	-	-171.768	-116.383	-94.693	-7.748
Doorschuiven eenmalige kredieten bij ZN 2023	E	-826.672	835.007	1.115	-	-
Vervallen kredieten bij ZN 2023	S	-5	-14.214	-14.072	-13.929	-13.787
Overige effecten, zoals stelposten	E	-	157.238	122.698	122.698	-
Kapitaallasten i.v.m. doorschuiven kredieten bij jaarrekening 2022	E	-33.650	-	-	-	-
Totaal	E	-860.322	721.576	2.051	46.142	28.107
	S	-5	-13.714	-13.572	-13.429	-13.287

Hoofdstuk 5: Paragrafen

5.1 Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder: Burgemeester A. Hofland
Paragraafcoördinator: Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

5.1.1 Inleiding

De druk op onze organisatie is onveranderd hoog door de ambities in het kader van de strategische opgaven, grote maatschappelijke vraagstukken en daarbij ook 'gewoon' het uitvoeren van de reguliere taken. In combinatie met een krappe arbeidsmarkt, waarbij vacatures niet snel (en soms niet) zijn in te vullen, legt dit een grote druk op de organisatie. Het samen met de raad en het college aanbrengen van focus op wat we wel en niet (kunnen) doen en het hebben van aandacht voor onze medewerkers is onze prioriteit.

De prioriteiten die met het vaststellen van de kadernota zijn gekozen, geven richting. De nog vast te stellen aanpak 'Nieuw voor oud'- beleid zal hier ook aan bijdragen. Het vraagt continue focus en aandacht om ambitie en belasting van de organisatie enigszins in balans te houden.

5.1.2 Organisatie

Arbeidsmarktbenadering

Het aantal vacatures is onveranderd hoog. Enerzijds door nieuwe taken en ambities, anderzijds ontstaan vacatures door een natuurlijk verloop. Het vernieuwde werkgeversmerk is in mei live gegaan. Dit komt tot uiting in onze vacatureteksten, (social media) campagnes en vacaturesite. In het eerste kwartaal zijn 17 vacatures uitgezet en grotendeels ingevuld. Ook hebben we inmiddels een poule van 650 potentiële medewerkers die Raalte volgen. Hoewel de wervingskosten per vacature dalen, vraagt deze vernieuwde aanpak arbeidsmarktbenadering en de stijging in aantal vacatures in ieder geval voor de komende jaren meer capaciteit en middelen.

Voorgesteld wordt het werving en selectiebudget eenmalig met € 40.000 te verhogen.
--

Opleiden en ontwikkelen

Wij zetten in op het bieden van mogelijkheden aan medewerkers om zich te ontwikkelen. Dit is een belangrijk speerpunt in het goed inzetbaar houden en daarmee binden van medewerkers aan onze organisatie. Onder meer met de lancering van ons nieuwe online leerplatform 'de Academy' wordt leren en ontwikkelen gestimuleerd. Met effect. In het eerste kwartaal 2023 zijn de opleidingsbudgetten al bijna voor de helft besteed. De verwachting is dat de komende kwartalen beroep zal worden gedaan op de resterende opleidingsbudgetten. Daarom wordt voorgesteld € 50.000 uit de reserve 'Opleidingen personeel' toe te voegen aan het opleidingsbudget 2023.

Voorgesteld wordt het opleidingsbudget eenmalig met € 50.000 te verhogen ten laste van de reserve 'Opleidingen personeel'.
--

Vervangingsbudget bij ziekte

De ervaren werkdruk blijft onverminderd hoog en heeft onze volle en blijvende aandacht. Ondanks dat is het ziekteverzuim nog steeds hoog: 5,5% (exclusief zwangerschap) in het eerste kwartaal 2023. Vanaf het 2e kwartaal zien we een lichte afname. De verwachting is dat het gemiddelde verzuim over heel 2023 zal uitkomen op circa 5 - 5,5%. Dit is weliswaar lager dan de piek van 6,47% in 2022 en in lijn met de landelijke trend, maar nog steeds veel hoger dan de jaren ervoor. In Raalte hadden we een substantieel lager verzuimpercentage dan het landelijke beeld (3,2% in 2020 en 3,78% in 2021). Dit is ook het percentage waar we naar streven. Voor 'reguliere' vervanging bij ziekte is in de begroting 2023 daarom een relatief beperkt budget beschikbaar van bijna € 300.000. Dit bedrag is per 1 mei 2023 volledig besteed. Om noodzakelijke vervanging bij ziekte gedurende het jaar 2023 het hoofd te kunnen bieden, is het nodig dit budget eenmalig met € 400.000 te verhogen.

Voorgesteld wordt het budget voor vervanging bij ziekte eenmalig met € 400.000 te verhogen.

5.1.3 Loonsom en egalisatiereserve SPP

Begin dit jaar is de nieuwe CAO-gemeenten afgesloten. Dit heeft tot gevolg dat de loonsom verhoogd moet worden met een bedrag van € 512.000. Dit bedrag is opgenomen in bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen' en kan deels worden gedekt uit de bijbehorende stelpost. Daarnaast zijn er autonome ontwikkelingen door functieherwaardering tot een bedrag van € 31.042. Dit bedrag is opgenomen in bijlage 1 'Financiële overzichten'.

Voorgesteld wordt de loonsom structureel te verhogen met € 543.042.

De samenstelling van de griffie is gewijzigd waarmee deze overeenkomt met een minimale bezetting op een griffie, bestaande uit een griffier, raadsadviseur/plaatsvervangend griffier en een griffiemedewerker. Dat heeft als gevolg een structureel hogere loonsom van de griffie. Om de situatie op de lange termijn dekkend te krijgen, is per jaar ca. € 9.500 extra loonsombudget nodig.

Voorgesteld wordt het loonsombudget van de griffie structureel te verhogen met € 9.500.

Het stimuleren en faciliteren van een sociaal veilige werkomgeving is een belangrijk speerpunt. Maatschappelijk is dit een actueel thema en ook binnen de organisatie hebben zich situaties voorgedaan die we in de toekomst graag willen voorkomen. Ook uit het medewerkersonderzoek komt dit als een belangrijk thema naar voren. De afgelopen periode hebben het College en het MT het onderwerp sociaal veilige werkomgeving de nodige aandacht gegeven. Afsgesproken is hieraan vervolg te geven en daarvoor is een plan van aanpak opgesteld. Het doel van de acties in het plan van aanpak is het bevorderen van een sociaal veilige werkomgeving en de bewustwording hierover. Daarin worden medewerkers en leidinggevendenden gefaciliteerd en is gewenst gedrag het uitgangspunt. Om hier structureel uitvoering aan te kunnen geven is aanstelling van een intern vertrouwenspersoon nodig. Uitgegaan wordt van gemiddeld 8 uur per week.

Voorgesteld wordt om de formatie met structureel 0,22 fte en een bedrag van € 23.000 uit te breiden voor het aanstellen van een intern vertrouwenspersoon.

5.1.4 't Nieuwe Roalter werken

De voorgenomen herinrichting en verduurzaming van het gemeentehuis is begin 2023 'on hold' gezet, omdat de kosten flink meer worden dan eerder werd gedacht. In 2023 wordt een scenarioverkenning voor het vervolg uitgevoerd. Naar verwachting kan in het najaar van 2023 een besluit genomen worden over het vervolg van dit project.

5.1.5 DOWR

De eerste rapportage over 2023 is verschenen. De rapportage heeft betrekking op de eerste vier maanden van 2023 en is dus nog niet meer dan een indicatie van het resultaat over 2023. Het resultaat lijkt in grote lijnen overeen te komen met de cijfers over 2022, met uitzondering van DOWR-FZ als gevolg van de hogere energieprijzen.

Per 2023 gaat het beheer van audiovisuele middelen binnen DOWR over van DOWR-FZ naar DOWR-I. Het gaat hierbij om de digitale vergaderfaciliteiten in vergaderruimten en raadzaal en aan screens in de publiekshal. Met deze overdracht wordt het beheer structureel goed geborgd, maar verandert ook de investeringssystematiek. Voortaan wordt op de investering jaarlijks afgeschreven, zodat er in de toekomst budget is voor vervanging. Deze verandering in systematiek vraagt in 2023 om een eenmalig budget van € 14.116. Deze wordt gedekt uit de egalisatiereserve DOWR-I. Vanaf 2024 vraagt dit om een structureel budget van € 41.543 per jaar. Deze kosten kunnen worden gedekt uit het structurele voordeel van de DOWR-I en worden gevraagd via het nieuw beleid bij de begroting 2024.

Voorgesteld wordt het budget DOWR-ICT eenmalig te verhogen met € 14.116 en dit te dekken uit de egalisatiereserve DOWR.

5.1.6 Digitale transitie

De toepassing van data kan een belangrijke bijdrage leveren in het succes van onze opgaven, onze dienstverlening en onze bedrijfsvoering. Dat de kansen ook door het college en de raad gezien worden, bleek tijdens de themasessie met het college en de rond de tafel sessie met de rad. Om de mogelijkheden die datagedreven werken biedt concreet te maken, is een plan van aanpak vastgesteld. Hierin zijn zowel reeds bestaande informatieproducten omschreven als nieuwe mogelijkheden. De randvoorwaarden zijn daarbij benoemd, waarvan een gezamenlijk gegevensmagazijn (in DOWR-verband) een belangrijke is. Dat vraagt om eenmalige en structurele investeringen die terugkomen in de integrale afweging voor de begroting van 2024.

5.1.7 Bescherming persoonsgegevens en informatieveiligheid

In 2023 is het privacyteam van de DOWR-gemeenten in capaciteit uitgebreid door de werving van twee extra privacy officers in het eerste kwartaal van 2023. Daarmee kan invulling worden gegeven aan de doelstelling om in 2023 een groot aantal privacy- en informatieveiligheidsrisico analyses op werkprocessen in de gemeente Raalte uit te voeren.

Naast de inzet van het privacyteam in bestaande werkprocessen is hun inzet ook gepland en noodzakelijk bij nieuwe projecten. Vanaf 2024 worden deze kosten meegenomen in de raming van de projecten. Dit was voor 2023 nog niet mogelijk. Deze inzet moet daarom voor 2023 nog incidenteel aanvullend gefinancierd worden.

Voorgesteld wordt het budget voor Privacy en informatie veiligheid eenmalig met € 40.000 te verhogen.

5.1.8 Interbestuurlijk toezicht

Het totaalbeeld interbestuurlijk toezicht is opgebouwd uit zes domeinen. Uit het beeld 2023 blijkt dat het totaalbeeld Raalte én alle zes onderliggende domeinen 'groen scoren'.

Dit betekent dat de gemeente haar wettelijke taken op deze domeinen goed op orde heeft.

5.1.9 Doorontwikkeling Planning- en controlcyclus

In de rekeningcommissie van 21 april 2023 is nader van gedachten gewisseld over het gebruik van prestatie indicatoren in de P&C-documenten. De voorkeur hierbij is om 'klein te beginnen'. Geopperd is om als pilot een onderwerp te kiezen binnen het sociaal domein, waarbij gedacht wordt aan het beleidsveld schuldhulpverlening. Voor dit onderwerp wordt in de komende periode een nieuw beleidsplan ontwikkeld en vanuit dit beleidsplan kunnen beleid en prestatie indicatoren dan aan elkaar gekoppeld worden met doorvertaling in de begroting.

Daarnaast is in de afgelopen periode gewerkt aan de opzet van een meer strategische kadernota, welke in uw raad van 25 mei is vastgesteld.

Ook is (onder externe begeleiding) samen met uw raad, ons college en de ambtelijke organisatie gewerkt aan de opdrachtformulering 'nieuw voor oud' beleid. Deze opdrachtformulering wordt binnenkort ingepland op de raadsagenda.

5.1.10 Rechtmatigheidsverklaring college

Voor het verslagjaar 2022 heeft de externe accountant bij de jaarrekening 2022 van de gemeente een goedkeurende controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid verstrekt. Vanuit een nieuwe wetwijziging is het college van burgemeester en wethouders vanaf 2023 zelf verantwoordelijk voor het afleggen van de rechtmatigheidsverklaring in de jaarrekening. De raad is hierover begin 2023, via de rekeningcommissie, nader geïnformeerd.

Bij de jaarrekening 2023 zal een rechtmatigheidsverklaring van het college worden toegevoegd met de bevindingen over 2023. Alleen de bevindingen die de verantwoordingsgrens overschrijden zullen hierin worden opgenomen. Deze verantwoordingsgrens is voor de zomer van 2023 door de raad vastgesteld.

5.1.11 Vervanging financieel systeem

De aanbesteding is afgerond en de opdracht is gegund. Bij het opstellen van het implementatieplan is geconstateerd dat een live gang per 1 januari 2024 niet haalbaar is in de nog beschikbare doorlooptijd. Dit zou een onverantwoorde druk op de drie organisaties leggen en ten koste gaan van de kwaliteit van de oplevering. De live gang wordt verschoven naar 1 januari 2025. Vooralsnog heeft dit voor de gemeente Raalte geen financiële consequenties.

5.2 Sociaal domein

Portefeuillehouder: Wethouder G. Toeter
Paragraafcoördinator: Domeinmanager T. Schrör

5.2.1 Inleiding

Vanaf 2015 zijn de taken vanuit de voormalige AWBZ-taken, de uitvoering van de Jeugdwet en de Participatiewet/WSW gedecentraliseerd.

De beleidsonderdelen van de drie gedecentraliseerde overheidstaken in het sociaal domein zijn opgenomen in de programma's 3 Onderwijs, werk en inkomen en 4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp. Programma 8 openbare orde en veiligheid heeft raakvlakken met deze paragraaf.

In deze paragraaf gaan wij met name in op de financiële stand van zaken. We geven de afwijkingen ten opzichte van de begroting 2023 weer.

De opbouw van deze paragraaf ziet er als volgt uit:

- Stand van zaken Sociaal Domein breed
- Stand van zaken Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning)
- Stand van zaken Jeugd
- Stand van zaken Participatie
- Ontwikkeling reserve Sociaal Domein
- Resumé

5.2.2 Sociaal domein breed

Beleidskader

Vanaf 2015 is budgetneutraliteit per pijler Wmo, jeugd en participatie binnen het sociaal domein het uitgangspunt. De resultaten worden toegevoegd danwel onttrokken aan de reserve sociaal domein. De rijksbijdragen voor de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein waren goed herleidbaar, omdat deze via een integratie-uitkering Wmo, jeugd en participatie specifiek werden weergegeven. Inmiddels zijn de rijksbijdragen Wmo, jeugd en participatie grotendeels overgeheveld naar de algemene uitkering en daarmee minder goed herleidbaar. Alleen de rijksbijdrage voor de sociale werkvoorziening en beschut werk worden nog specifiek door het rijk via een integratie-uitkering participatie weergegeven. Door budgetneutraliteit per pijler binnen het sociaal domein in stand te houden, neemt de betrouwbaarheid van de gerapporteerde resultaten af, omdat ze niet meer goed herleidbaar zijn.

Daarom wordt voorgesteld om:

- De budgetneutraliteit binnen het sociaal domein per pijler Wmo, jeugd en participatie los te laten. Concreet betekent dit dat de budgetten aansluiten bij de werkelijke verwachte kosten per pijler in het sociaal domein en daar waar tekorten zijn wordt een taakstelling opgenomen. De werkelijke resultaten worden toegevoegd danwel onttrokken aan de reserve sociaal domein.
- Bij de zomernota en jaarrekening 2023 wordt nog via de huidige wijze in de paragraaf sociaal domein gerapporteerd.

Compensatie voor loon- en prijsstijging Wmo en jeugd

De kosten voor Wmo-taken vanaf 2015 en jeugd zijn toegenomen. De tarieven voor Wmo-begeleiding en dagbesteding zijn met 4,74% gestegen. Op een volume van € 4.200.000 is dit een stijging van € 199.000. Bij jeugd is vanaf 2023 het nieuwe inkoopmodel van toepassing. Daarnaast zijn de tarieven voor jeugdbescherming/jeugdreclassering met 17,7% en pleegzorg met 14,3% toegenomen. De geschatte impact is in totaal € 708.000 structureel. Dit bedrag is opgenomen in bijlage 2 'Loon- en prijsontwikkelingen'.

Ontwikkeling resultaten Wmo, jeugd en participatie

De ontwikkeling van de beschikbare middelen en kosten van de drie decentralisaties in het sociaal domein zijn in de onderstaande tabellen weergegeven. Hieruit blijkt dat er een voordelig resultaat van € 852.000 op de Wmo taken vanaf 2015, een nadelig resultaat van € 1.752.000 op de jeugd en een nadelig resultaat van € 9.000 op het re-integratie/SW verwacht wordt. Dit is een negatieve bijstelling van in totaal € 1.146.000 ten opzichte van het verwachte resultaat bij de primitieve begroting 2023. De resultaten worden toegevoegd danwel onttrokken aan de reserve Sociaal domein. Bij de prognoses is ervan uitgegaan dat de compensatie voor loon- en prijsstijging Wmo en jeugd is toegekend.

In het vervolg van dit hoofdstuk worden de mutaties 2023 per pijler verder toegelicht.

Ontwikkeling inkomsten Sociaal domein

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Begroting 2023	Bijgestelde begroting zomernota 2023	Mutatie 2023
Wmo-taken vanaf 2015	5.917.000	6.051.000	-134.000
Jeugdhulp	11.479.000	12.327.000	-848.000
Participatie (SW/re-integratie)	4.721.000	4.960.000	-239.000
Totaal	22.117.000	23.338.000	-1.221.000

Ontwikkeling uitgaven Sociaal domein

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Begroting 2023	Bijgestelde begroting zomernota 2023	Mutatie 2023
Wmo-taken vanaf 2015	5.438.000	5.199.000	-239.000
Jeugdhulp	11.479.000	14.079.000	2.600.000
Participatie (SW/re-integratie)	4.963.000	4.969.000	6.000
Totaal	21.880.000	24.247.000	2.367.000

Resultaat Sociaal domein

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Begroting 2023	Bijgestelde begroting zomernota 2023	Mutatie 2023
Wmo-taken vanaf 2015	-479.000	-852.000	-373.000
Jeugdhulp	0	1.752.000	1.752.000
Participatie (SW/re-integratie)	242.000	9.000	-233.000
Totaal	-237.000	909.000	1.146.000

5.2.3 Stand van zaken Wmo

In onderstaande tabel is weergegeven dat voor de Wmo taken vanaf 2015 bij de begroting 2023 een voordelig saldo van € 479.000 is geprognosticeerd. Deze wordt positief bijgesteld naar een voordelig resultaat van € 852.000. Een positieve bijstelling van € 373.000.

Ontwikkeling inkomsten en uitgaven Wmo-taken vanaf 2015

Bedragen in €

- is voordeel

	Begroting 2023	Bijgestelde begroting zomernota 2023	Mutaties 2023
Middelen Wmo-taken vanaf 2015	5.917.000	5.906.000	11.000
Mutaties meicirculaire 2023		-54.000	54.000
Loon- en prijscompensatie 2023		199.000	-199.000
Totaal inkomsten	5.917.000	6.051.000	-134.000
Formatie en algemene kosten	723.000	723.000	0
Algemene voorzieningen	817.000	838.000	21.000
Individuele voorzieningen	3.898.000	3.638.000	-260.000
Totaal uitgaven	5.438.000	5.199.000	-239.000
Resultaat Wmo-taken vanaf 2015	-479.000	-852.000	-373.000

Aan de inkomstzijde is € 199.000 toegevoegd aan loon en prijscompensatie Wmo 2023. Daarnaast is er € 54.000 aan rijksinkomsten onttrokken door uitname van de uitvoeringskosten Sociale verzekeringsbank. Aan de kostenzijde is een afname van € 239.000 ten opzichte van de begroting geprognosticeerd, met name door lagere kosten bij de Wmo-begeleiding. Er is sprake van een afname van het aantal cliënten in de Wmo-begeleiding en dagbesteding.

Op de overige Wmo-taken (Wmo-vervoer, huishoudelijke hulp en individuele voorzieningen) is een voordelig saldo van € 9.000 geprognosticeerd.

5.2.4 Stand van zaken Jeugd

In onderstaande tabel is weergegeven dat voor de jeugd bij de begroting 2023 budgetneutraal is geprognosticeerd. Om dit te bereiken moet er wel een taakstelling van € 212.000 gerealiseerd worden gekoppeld aan de besparingsopgave vanuit de hervormingsagenda jeugd. Op basis van de huidige kostenontwikkeling verwachten we een negatief resultaat van € 1.752.000. Er is nog wel een grote mate van onzekerheid in de prognose jeugd vanwege declaratieachterstanden bij jeugdaanbieders.

De nadelige bijstelling is een gevolg van de impact van het nieuwe inkoopmodel jeugd, het negatieve financiële effect van de invoering van het woonplaatsbeginsel jeugd en het hoge aantal cliënten met dure jeugdzorg met verblijf.

Ontwikkeling inkomsten en uitgaven jeugdhulp

Bedragen in €

- is voordeel

	Begroting 2023	Bijgestelde begroting zomernota 2023	Mutaties 2023
Middelen Jeugdhulp	11.279.000	11.419.000	-140.000
Eenmalige bijdrage CJG	200.000	200.000	0
Loon-en prijsindexatie/ impact nieuw inkoopmodel	0	708.000	-708.000
Totaal inkomsten	11.479.000	12.327.000	-848.000
Formatie en algemene kosten	1.069.000	1.069.000	0
Algemene jeugdvoorzieningen	947.000	982.000	35.000
Specialistische jeugdvoorzieningen	9.675.000	12.028.000	2.353.000
Taakstelling jeugd (herv. Agenda)	-212.000		212.000
Totaal uitgaven	11.479.000	14.079.000	2.600.000
Prognose resultaat Jeugd	0	1.752.000	1.752.000

Er zijn 4 ontwikkelingen die grote invloed hebben op de kostenontwikkeling 2023 en verder van de specialistische jeugdzorgkosten. Het betreft:

1. Invoering nieuwe inkoopmodel jeugd regio IJsselland per 1 januari 2023

Op basis van de impactanalyse uitgevoerd in het najaar 2022 door het RSJ is de impact ten opzichte van oude inkoopmodel € 504.000. De impactanalyse is uitgevoerd op basis van de realisatiecijfers 2021 en er is uitgegaan van een gelijkblijvend volume. Er wordt in de komende periode een nieuwe impactanalyse door het RSJ uitgevoerd op basis van realisatiecijfers 2022. Dit is nodig, mede omdat in de cijfers van 2021 de invoering van het woonplaatsbeginsel nog niet zit. De werkelijke impact kan hierdoor hoger liggen en dit lijkt gezien de kostenontwikkeling het geval. Daarnaast is na de vaststelling van de tarieven van het nieuwe inkoopmodel er nog een bijstelling van tarieven als gevolg van de hogere inflatie geweest, met een geschatte financiële impact van € 66.000 voor Raalte. Tot slot zijn de tarieven van pleegvergoeding geïndexeerd met 14,3% als gevolg van landelijk vastgestelde basisbedragen 2023, met een geschatte financiële impact van € 38.000 voor Raalte. In totaal gaat het om een financiële impact € 608.000, waarbij de impactanalyse van het nieuwe inkoopmodel nog bijgesteld kan worden.

2. Invoering van het woonplaatsbeginsel jeugd per 1 januari 2022

Bij de invoering van het woonplaatsbeginsel jeugd is door het rijk een inschatting gemaakt van de financiële gevolgen per gemeente. Op basis hiervan is in 2022 € 971.000 structureel aan middelen door het rijk toegevoegd aan het gemeentefonds. De werkelijke hogere kosten voor onze gemeente zijn € 1.603.000. Dit maakt dat er een negatieve impact van € 632.000 als gevolg van de invoering van het woonplaatsbeginsel voor rekening komt voor de gemeente Raalte. Bij de VNG is aangekaart of er hiervoor nog een compensatieregeling komt, echter het is op dit moment nog onduidelijk en we gaan er vooralsnog vanuit dat er geen compensatie van het rijk komt.

3. Hogere tarieven bij gecertificeerde instellingen (GI) jeugd- bescherming/jeugdreclassering

De tarieven van gecertificeerde instellingen zijn in 2023 met 17,7% gestegen, met een financiële impact van € 100.000. Deze stijging wordt veroorzaakt door een verlaging van de caseload, indexatie vanwege loon-en prijsstijging en diverse factoren zoals personeel niet in loondienst, verloop en inwerken nieuw personeel. Aan de kostenkant is het budget opgehoogd, echter zijn de middelen jeugd nog niet bijgesteld.

4. Hervormingsagenda jeugd

Via de hervormingsagenda is voor 2023 een besparing van landelijk € 374 miljoen ingeboekt. Hierdoor ontvangen we minder jeugdmiddelen in vergelijking met voorgaand jaar. Ook voor 2024 en 2025 is de besparing bijgesteld naar € 374 mln. Vanaf 2026 staat een besparing van landelijk € 961 mln. en in 2027 € 1 mld. in de boeken. Voor Raalte is voor 2023 een besparing van € 212.000 ingeboekt. Echter zijn vele maatregelen uit hervormingsagenda al in het verleden in Raalte doorgevoerd en is op voorhand al aangegeven dat het onwaarschijnlijk is deze besparing te realiseren. Als de taakstelling niet kan worden gerealiseerd betekent dit dat het tekort op de jeugd in de komende jaren nog verder zal toenemen.

5.2.5 Stand van zaken Participatie

In onderstaande tabel is weergegeven dat voor Sociale werkvoorziening (SW) en re-integratie deel bij de begroting 2023 een nadelig saldo van € 242.000 is geprognosticeerd. Deze wordt bijgesteld naar een nadelig saldo van € 9.000. Een positieve bijstelling van € 233.000.

Dit wordt met name veroorzaakt doordat aan de inkomstzijde de rijksbijdrage SW met € 239.000 is toegenomen ten opzichte van de begroting. Dit is het gevolg van de toekenning van loon-en prijsbijstelling 2023 en van de actualisatie van het aantal SW'ers en de blijfkansen voor komende jaren.

Ontwikkeling inkomsten en uitgaven Participatie

Bedragen in €

- is voordeel

	Begroting 2023	Bijgestelde begroting zomernota 2023	Mutaties 2023
Rijksmiddelen SW + € 200.000	4.241.000	4.480.000	-239.000
Rijksmiddelen re-integratie	480.000	480.000	0
Totaal inkomsten	4.721.000	4.960.000	-239.000
Uitgaven wet Sociale Werkvoorziening	4.483.000	4.489.000	6.000
Re-integratie uitgaven	480.000	480.000	0
Totaal uitgaven	4.963.000	4.969.000	6.000
Prognose resultaat SW	242.000	9.000	-233.000
Prognose resultaat re-integratie	0	0	0
Prognose resultaat Participatie	242.000	9.000	-233.000

5.2.6 Ontwikkeling reserve sociaal domein

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de reserve sociaal domein weergegeven. Per 1 januari 2023 is er € 7.335.000 beschikbaar. Na toevoegingen en onttrekkingen van alle resultaten is het verwachte saldo per 31 december 2023 € 5.224.800. Vanaf 2024 is er nog € 1.303.000 aan claims op de reserve. Na aftrek van deze claims is er nog € 3.921.000 beschikbaar. Het plafond van de reserve sociaal domein ligt op € 6.500.000 en het saldo boven dit plafond vloeit terug naar de algemene middelen.

Ontwikkeling reserve Sociaal domein

Bedragen in €

Reserve Sociaal domein	Storting	Onttrekking	Stand
Stand per 1-1-2023			7.335.000
Stand per 1-1- 2023 inclusief beschermd wonen			
Prognose resultaat Wmo-taken vanaf 2015	852.000		
Prognose resultaat Wmo 'oude taken'	9.000		
Prognose resultaat Jeugd		1.752.000	
Prognose resultaat bijstandsverlening (PW)		166.000	
Prognose resultaat bijzondere bijstand en schuldhulpverlening		1.000	
Prognose resultaat WSW		9.000	
Prognose resultaat re-integratie middelen	0		
Totaal	861.000	1.928.000	
Subtotaal			6.268.000
Overige onttrekkingen			
Transformatiebudget Sociaal domein		400.000	
Extra inzet CJG		200.000	
ICT-uitvoeringsplan sociaal		83.000	
Extra kosten applicatie werk en inkomen		97.200	
Huisvesting bibliotheek		100.000	
Extra formatie de Kern		163.000	
Totaal		1.043.200	
Verwachte stand per 31-12-2023			5.224.800
Claims 2024 en verder			
Restant transformatiebudget		1.186.000	
ICT-uitvoeringsplan sociaal		117.000	
Huisvesting sociale partners		PM	
Totaal		1.303.000	
Stand na aftrek toekomstige claims			3.921.800

5.2.7 Resumé

Bij de overheveling van de taken voor het sociaal domein in 2015 is besloten dat de taken budgetneutraal worden uitgevoerd. Dit betekent dat jaarlijks de voor- en nadelen worden vereffend via de reserve Sociaal domein. Voor 2023 is de huidige prognose een positief resultaat van circa € 852.000 op de Wmo- taken vanaf 2015 en een negatief resultaat van € 1.752.000 op de jeugdhulp en € 9.000 op de taken SW/re-integratie. Per saldo een nadelig resultaat van € 909.000 op deze taken. Op de overige Wmo taken houden we € 9.000 over en op participatie-inkomensdeel is een tekort van € 167.000 geprognosticeerd. De verwachte stand per 31 december 2023 van de reserve Sociaal domein na toevoegingen en onttrekkingen van resultaten is € 5.215.800. Vanaf 2024 en verder ligt er nog een claim van in totaal € 1.303.000 op de reserve. Na aftrek van deze claims is de stand van de reserve € 3.921.800. Het plafond van de reserve sociaal domein is € 6.500.000. Wanneer de stand erboven ligt vloeit het overtollige deel bij de jaarrekening terug naar de algemene middelen.

Wanneer de kosten in de jeugd zich de komende jaren op het huidige kostenniveau of daarboven blijven en de besparing vanuit de hervormingsagenda jeugd niet wordt behaald, zal er een structureel tekort ontstaan op de jeugdmiddelen en zal de reserve Sociaal domein de komende jaren uitgeput raken. Veel maatregelen uit de hervormingsagenda jeugd zijn in Raalte al doorgevoerd in het voorveld jeugd en wanneer de jeugdwet niet wordt aangepast is het de verwachting dat ingeboekte besparingen niet worden behaald. In de begroting 2024 wordt hierop een verdere doorkijk gegeven.

5.3 Oekraïne

Portefeuillehouder: Burgemeester A. Hofland en wethouder G. Toeter
Paragraafcoördinator: Domeinmanager S. Hijlkema

5.3.1 Inleiding

Door de voortdurende oorlog in Oekraïne zijn volgens de Europese Commissie in mei 2023 inmiddels meer dan 8,2 miljoen Oekraïners hun land ontvlucht. De meesten van deze mensen worden opgevangen in buurlanden, maar sommigen van hen reizen naar andere landen in de EU, waaronder Nederland. De gemeenten in Nederland zijn verantwoordelijk voor de realisatie en exploitatie van (nood)opvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne. De veiligheidsregio's coördineren de spreiding van de ontheemden over de gemeenten.

De gemeente Raalte vangt ook in 2023 vluchtelingen uit Oekraïne op conform de Regeling Opvang Ontheemden Oekraïne. Een deel van hen wordt opgevangen door particulieren, het merendeel in gemeentelijke opvanglocaties te weten De Statenhorst (Heino), Sallandshoeve (Nieuw Heeten), Mlrtehuis (Heeten) en Ramele (Raalte). Naast onderdak bieden we onderwijs, zorg en begeleiden we volwassenen zo veel mogelijk naar werk. Volwassenen die niet werken ontvangen leefgeld.

5.3.2 Financiën

Rijksbijdrage Gemeentelijke Opvang Oekraïne

We ontvangen via een specifieke uitkering van het rijk een normvergoeding van € 83 per dag per gerealiseerde gemeentelijke opvangplek voor Oekraïners. In onderstaande tabel is weergegeven dat we in totaal € 8,41 mln. van het rijk verwachten te ontvangen over 2023. Dit is inclusief een compensatie van het rijk voor de uitvoeringskosten van particulier leefgeld. Op basis van het huidige kostenbeeld verwachten we in 2023 € 5,50 mln. uit te geven aan huisvestingskosten, gemeentelijk uitvoeringskosten en verstrekkingen leefgeld. Per saldo resteert dan een positief resultaat van € 2,92 mln.

Prognose opvang Oekraïners

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Bedrag
Prognose compensatie rijk Opvang Oekraïners 2023	
Statenhorst (97 plekken, vanaf 6 juli 42 plekken)	2.315.000
Sallandshoeve (96 plekken)	2.879.000
Mirtehuis (80 plekken)	2.348.000
Ramele Tiny houses (16 plekken)	485.000
Arkelstein (vanaf 1 november 62 plekken)	314.000
Uitvoeringskosten particuliere leefgeld	75.000
Totaal middelen rijk	8.416.000

Prognose kosten opvang Oekraïners 2023

Huisvestingskosten Gemeentelijke opvanglocaties Oekraïne	1.832.000
Kosten Arkelstein (budgetneutraal)	314.000
Beveiliging Statenhorst/ Mirtehuis	1.164.000
Kosten coördinator en locatiebeheerders	511.000
Gemeentelijke uitvoeringskosten	750.000
Overige kosten (inventaris, vervoer, tolk etc.)	300.000
Leefgeld gemeentelijke en particuliere opvang	379.000
Onvoorzien	250.000
Totaal kosten	5.500.000

Voordelig saldo **-2.916.000**

Er zijn een aantal redenen voor het verwachte voordelig saldo:

- We hebben relatief lage huisvestingskosten. Er zijn ook gemeenten die hotels of woonschepen als huisvesting gebruik met veel hogere accommodatiekosten.
- We hebben gekozen voor duurzame opvangplekken, waarbij we gezinnen bij elkaar plaatsen met als gevolg dan niet altijd alle bedden bezet zijn, terwijl we hier wel een vergoeding voor krijgen.
- Doordat veel werkzaamheden door eigen medewerkers en vrijwilligers worden uitgevoerd en niet door externen, zijn de uitvoeringskosten relatief laag.
- De locatie Raalte Tiny houses is om niet beschikbaar gesteld, vanaf 1 juli wordt er wel huisvestingskosten doorbelast.

Overige bijdragen rijk

Het rijk heeft via de algemene uitkering € 60.000 beschikbaar gesteld ter compensatie van kosten leerlingenvervoer Oekraïense kinderen en € 35.000 voor het stimuleren van het gemeentelijk aanbod van taalonderwijs aan volwassen ontheemden uit Oekraïne.

Reserve vluchtelingen en statushouders

Over 2022 is een bedrag van € 1,56 mln. overgehouden op de rijksbijdrage gemeentelijke opvang Oekraïne. Deze middelen zijn bij de jaarrekening 2022 toegevoegd aan de reserve Opvang vluchtelingen en statushouders.

Taalschool Vluchtelingen

De kosten voor de huur (periode 5 jaar), verbouwingskosten en inrichtingskosten van de taalschool bij de Helpende handen en het scoutingsgebouw worden in totaal ingeschat op € 774.000, waarvan € 100.000 gedekt wordt via een rijksbijdrage (via specifieke uitkering onderwijshuisvesting Oekraïense leerlingen).

Voorgesteld wordt om € 674.000 aan het krediet taalschool Vluchtelingen toe te voegen ten laste van de reserve Opvang Vluchtelingen en statushouders.

5.4 Stand van zaken bouwgrondexploitatie

Portefeuillehouder: Wethouder A. Kreule

Paragraafcoördinator: Directeur A. Nijman

5.4.1 Inleiding

In de Projectenrapportage Gebiedsontwikkeling 2023 wordt de voortgang van de ruimtelijke plannen binnen de gemeente Raalte beschreven. Conform de Nota Grondbeleid en de geldende BBV-voorschriften dienen de grondexploitaties van de lopende plannen jaarlijks herzien te worden. Deze geactualiseerde grondexploitaties zijn eveneens in de Projectenrapportage opgenomen.

De Projectenrapportage Gebiedsontwikkeling 2023 maakt onderdeel uit van de zomernota 2023 en wordt derhalve gelijktijdig vastgesteld.

5.4.2 Algemeen

5.4.2.1 Woningbouw

We zien nog steeds een grote vraag naar nieuwbouwwoningen, al is een zekere afvlakking zichtbaar. Dit jaar en de komende jaren staan nieuwbouwprojecten in de planning om aan de woningvraag te kunnen voldoen. Binnen de woningbouwprogrammering willen we daarnaast ook ruimte blijven bieden aan nieuwe kwalitatief goede nieuwbouwprojecten en maatwerk bieden in de kernen.

5.4.2.2 Bedrijvenmarkt

Het is belangrijk voor de gemeente om uitgeefbaar bedrijventerrein op voorraad te hebben om zodoende de dynamiek binnen het bedrijfsleven te kunnen accommoderen. In Raalte concentreert dit aanbod zich op de locatie De Zegge VII en in Heino de uitbreiding van bedrijventerrein Blankenfoort.

5.4.2.3 Actuele onderwerpen

Woningmarkt

Door de oplopende hypotheekrente en verminderde economische vooruitzichten koelt de woningmarkt sinds medio 2022 af. De huizenprijzen van bestaande woningen laten een lichte daling zien. Woningen staan langer te koop en kopers hebben een ruimere keuze aan woningen. Ook is het overbieden niet meer aan de orde.

Voor de nieuwbouwwoningen is vooralsnog geen daling van de waarde waarneembaar.

De bouwkosten zijn de afgelopen jaren flink gestegen. Onzeker is of deze stijging verder doorzet of dat er sprake zal zijn van afvlakking. Enkele producten laten al een lichte daling zien.

Bedrijvenmarkt

Veel ondernemers waren door de Coronacrisis in eerste instantie terughoudend en wachtten de impact van de coronacrisis af alvorens nieuwe investeringen te doen. Langzamerhand kwam het vertrouwen terug en zijn veel ondernemers overgegaan tot aankoop van een bedrijfskavel. Thans merk je dat ondernemers door o.a. aanhoudende kostenstijgingen weer voorzichtig worden.

De belangstelling voor een nieuwe bedrijfskavel is er wel, maar door de afwachtende houding van de ondernemers leidt dit niet altijd tot daadwerkelijke verkoop.

5.4.3 Bouwgrond in exploitatie

Onderhanden werken / Bouwgrond in exploitatie

De gemeente Raalte kent 14 actieve grondexploitaties (grex) met een gezamenlijke boekwaarde per 1-1-2023 van € 14,75 mln. Conform de Nota Grondbeleid en de BBV-voorschriften moeten de grexen jaarlijks geactualiseerd worden.

De gezamenlijke herziene grexen laten het volgende resultaat zien:

Resultaat grexen

Bedragen in €

CW = contante waarde / EW = eindwaarde

Resultaat	Jaarrekening 2022		Projectenrapportage 2023		Verschil	
	CW 1-1-2023	EW	CW 1-1-2023	EW	CW 1-1-2023	EW
Positief exploitatieresultaat	3.724.603	3.995.900	3.808.646	4.089.924	84.043	94.024
Negatief exploitatieresultaat	-2.672.431	-2.925.566	-2.766.224	-3.034.271	-93.793	-108.705
Totaal	1.052.172	1.070.334	1.042.422	1.055.653	-9.750	-14.681

Het totaal van de complexen met een negatief exploitatieresultaat (op contante waarde) is toegenomen met € 93.793. Dit betekent dat de voorziening verwachte verliezen met hetzelfde bedrag vermeerderd moet worden (ten laste van de algemene reserve grondexploitaties).

Het verschil van het totale exploitatieresultaat projectenrapportage 2023 ten opzichte van de jaarrekening 2022 wordt met name veroorzaakt door:

- Een stijging van het rentepercentage vanaf 1-1-2024 met 0,1%;
- Aanpassing nog te maken kosten bouw- en woonrijp maken op basis van laatste aanbestedingen en genoemde normbedragen

Kavelverkoop woningbouw

In het nieuwbouwsegment is nog steeds sprake van een grote belangstelling voor bouwkavels, waarop naar eigen idee, binnen de bestemmingsplanregels, een woning gerealiseerd kan worden.

In 2023 worden de volgende kaveluitgiften woningbouw verwacht:

- Franciscushof Zuid, deelgebied de Erven
- Luttenbergerweg (Luttenberg), fase 2
- Marissink Nieuw Heeten, fase 2
- Lierderholthuis fase 2b, (CPO)
- Kleine Hagen Laag Zuthem (CPO)
- 't Broeck
- Molenwijk Heino

De levering van de kavels en de grondopbrengsten zullen deels in 2023 en 2024 hun beslag krijgen.

In het volgende overzicht is de stand van zaken (per 1 juni 2023) van de verkoop van woningbouwkavels weergegeven. In de kolom begroting 2023 is de verwachte kavelverkoop vermeld die opgenomen is in de oorspronkelijk grondexploitaties (begroting 2023). Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties zijn in de kolom 'projectenrapportage 2023' de aangepaste verkoopprognoses opgenomen.

Kavelverkoop woningen

Peildatum 1-6-2023

Naam complex	Begroting 2023	Proj.rapp. 2023	Verkocht 2023	In optie
Onderhanden werk woningbouw				
17- Franciscushof / Zuidrand *	0	20	0	20
66- Molenwijk Heino	55	30	0	30
67- Luttenbergerweg Luttenberg	12	24	19	5
79- 't Broeck Broekland	8	14	14	0
85- De Kleine Hagen Laag Zuthem fase 2	5	7	0	7
87- Lierderholthuis fase 2	0	6	6	0
Totaal woningbouw	80	101	39	62

Toelichting:

Franciscushof Zuidrand

De vermelde verkopen betreffen de 20 kavels voor de bouw van sociale huurwoningen.

Molenwijk Heino

Door de vertraging in de planologische procedure (beroep bij Raad van State) is onzeker of de bouwkavels nog dit jaar geleverd kunnen worden. Vooralsnog wordt uitgegaan van de levering van 30 kavels.

Kavelverkoop bedrijventerrein

Het volgende overzicht geeft de werkelijke en verwachte verkoop van bedrijventerreinkavels weer:

Kavelverkoop woningen bedrijven

Peildatum 1-6-2022

Naam complex	Begroting 2023	Proj.rapp. 2023	Verkocht 2023	In optie
Totaal kantoren	0	0	0	0
Onderhanden werk bedrijventerrein (in ha)				
77- De Zegge VII	2,0	2,4	0,8	1,6
90- bedrijventerrein Heino	1,8	1,9	1,4	0,5
Totaal bedrijventerrein (ha)	3,8	4,3	2,2	2,1

Bedrijventerrein

De Zegge VII

Het bedrijventerrein De Zegge VII is geheel bouwrijp. Diverse ondernemers hebben belangstelling voor een bedrijfskavel op dit bedrijventerrein. Concreet heeft dit in 2023 (peildatum 1 juni 2023) geleid tot de verkoop van in totaal 0,8 ha. bedrijventerrein en het in optie geven van 1,6 ha. Daarnaast worden verkoopgesprekken gevoerd met diverse ondernemers die belangstelling hebben voor een nieuwe bedrijfskavel.

Bedrijventerrein Heino

In de eerste helft van 2022 is het bestemmingsplan voor het nieuwe bedrijventerrein in Heino onherroepelijk geworden. Een eerste ronde van de kaveluitgifte heeft plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot de verkoop van 1,4 ha. (peildatum 1 juni 2023) en het in optie geven van 0,5 ha. bedrijventerrein.

5.4.4 NIEGG (Nog niet In Exploitatie Genomen Gronden)

In Mariënheem en Heeten is gestart met de planologische procedure voor een nieuwe woonwijk.

Daarnaast is de uitwerking van de volgende fase in de kernen Luttenberg en Nieuw Heeten inmiddels opgepakt. Afronding zal naar verwachting eind 2023/ begin 2024 plaatsvinden.

Voor zowel de nieuwe woningbouwlocatie in Mariënheem als voor de volgende fase de Veldegge in Heeten, wordt een extra krediet gevraagd van € 50.000. De uitgaven zullen te zijner tijd onderdeel zijn de van op te stellen grondexploitatie.

Locatie Brink 2 Raalte

De locatie Brink 2 is via een openbare biedprocedure gegund aan projectontwikkelaar Van Wijnen. De locatie wordt herontwikkeld naar een kleinschalig hofje met een gevarieerd aanbod van woningen; betaalbare koop- en huurwoningen voor met name starters en ouderen. De maximale verkoopprijs is bepaald op € 300.000 vrij op naam.

Voor de nog te maken kosten (onder ander apparaatskosten) wordt een krediet gevraagd van € 50.000.

De stand van zaken wordt in de projectenrapportage nader toegelicht.

5.4.5 Risico's

Voor de in exploitatie zijnde complexen geldt onderstaande risicokaart.

Risicokaart

Nr.	Omschrijving	GREX	Risico	Toelichting
Woningbouw:				
17	Franciscushof	✗	!	negatief exploitatieresultaat, hoge boekwaarde
46	Sallandse Poort	✗	!	negatief exploitatieresultaat
50	Salland II fase 3	✓	✓	alle kavels verkocht
65	Locatie Timmermanshuis	✗	!	beperkt nadelig saldo
66	Molenwijk Heino	✓	✓	positief exploitatie saldo
67	Luttenbergerweg	✓	✓	positief exploitatie saldo
68	Marissink Nw. Heeten	✓	✓	positief exploitatie saldo
78	De Veldegge Heeten	✓	✓	alle kavels verkocht
79	't Broeck Broekland	✓	✓	positief exploitatie saldo
84	Kleine Hagen fase 1	✗	!	negatief exploitatieresultaat
85	Kleine hagen fase 2	✓	✓	positief exploitatie saldo
87	Lierderholthuis fase 2	✓	✓	positief exploitatie saldo
Bedrijven:				
77	De Zegge VII	✗	!	negatief expl.resultaat,hoge boekwaarde
90	Blankenfoort Heino	✓	!	nog niet alle kavels zijn verkocht

Negatief exploitatieresultaat

Een vijftal exploitaties (Franciscushof, Sallandse Poort, locatie Timmermanshuis, de Zegge VII, de Kleine Hagen Laag Zuthem 1^e fase) sluit met een negatief resultaat. Conform de BBV-voorschriften is hiervoor een voorziening getroffen. Omdat het exploitatieresultaat negatief is, zal een tegenvaller direct financiële gevolgen hebben. Er zal dan een extra storting in de voorziening te verwachten verliezen doorgevoerd moeten worden. Deze komt dan ten laste van de algemene reserve grondexploitaties. Omdat de complexen Sallandse Poort en Kleine Hagen 1^e fase in de afrondende fase zitten, is het risico binnen deze projecten beperkt.

In de toelichting van de afzonderlijke complexen in de Projectenrapportage is bij de uitwerking van de risico's en kansen, het financieel effect op het eindresultaat berekend wanneer er sprake zou zijn van een wijziging in de parameters.

Naast de gevoeligheid met betrekking tot de parameters hebben verdere vertraging (tijd), een veranderende afzet (lagere opbrengsten) en de aanbestedingsmarkt (kostenstijging), gevolgen voor het eindresultaat. Deze scenario's zijn eveneens doorberekend.

Op basis van de doorberekende scenario's is een inschatting gemaakt van het totale financiële risico binnen de grondexploitatie. Afgerond is het totale risico berekend op € 0,8 mln., als volgt onderverdeeld:

Financiële risico grondexploitatie

Bedragen in €

Resumé	Bedrag
Woningbouw	622.150
Kantoren	3.150
Bedrijventerrein	160.750
Totaal	786.050
Afgerond:	787.000

In de jaarrekening 2022 was het risico binnen de grondexploitatie eveneens berekend op € 0,8 mln.

De algemene reserve grondexploitatie kent een stand, na afroming, van € 5 mln. Het berekende risicobedrag is derhalve volledig afgedekt. Dit bedrag maakt onderdeel uit van het totale risico van de gemeente Raalte.

Risico's overige terreinen

In het, in de projectenrapportage opgenomen, overzicht van Overige Terreinen zijn de niet voor ontwikkeling benodigde gronden gewaardeerd op de agrarische waarde. Het risico van bijvoorbeeld afwaarderen is hierdoor niet meer aanwezig. Gronden die niet meer nodig zijn om in portefeuille te houden, worden verkocht. Het risico binnen het onderdeel Overige Terrein is daarom zeer beperkt.

5.4.6 Reservepositie grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie kent per 1-1-2023 een stand van € 5 mln. Dit is de in de Nota Grondbeleid bepaalde bovengrens.

Na actualisatie van de grondexploitaties 2023 kan de volgende prognose van de algemene reserve grondexploitatie voor 2023 opgemaakt worden:

Stand algemene reserve grondexploitatie 2023

Bedrag in €

Omschrijving	Bedrag
Stand per 1-1-2023	5.000.000
Stortingen	1.810.601
Onttrekkingen	-336.213
Afroming reserve	1.474.388
Stand per 31-12-2023	5.000.000

Op basis van de geactualiseerde grexen 2023 is de tussentijdse winstneming 2022 ingeschat op € 1,7 mln., als volgt opgebouwd:

Tussentijdse winstneming 2023 totaal op basis van geactualiseerde grexen

Bedragen in €

Nr	Complex	Winstneming 2023
50	Salland II fase 3	217.954
66	Molenwijk Heino	95.760
67	Luttenbergerweg	240.278
68	Marissink Nw. Heeten	19.977
78	Veldegge Heeten	13.088
79	t Broeck Broekland	382.615
85	Kleine Hagen fase 2	207.246
87	Liederholthuis fase 2	308.435
90	Blankenfoort Heino	179.799
Totaal		1.665.152

In de jaarrekening 2023 zal de definitieve winstneming bepaald worden.

Het hierboven berekende surplus / afroming reserve van € 1.474.388 (boven de grens van € 5 mln.) komt ten gunste van de algemene bestemmingsreserve. De definitieve afroming wordt bij het opstellen van de jaarrekening bepaald en doorgevoerd.

Voorziening te verwachte verliezen

Na actualisatie van de grexen 2023 blijkt dat ten opzichte van de jaarrekening 2022 een bedrag van € 93.793 gestort moet worden in de voorziening te verwachte verliezen naar de algemene reserve grondexploitatie.

De mutatie is als volgt berekend:

Voorziening te verwachten verliezen

Bedragen in €

Nr.	Complex	Jaarrekening 2022	PR 2023	Mutatie t.o.v. jaarrek. 2022
17	Franciscushof	957.567	1.068.691	111.124
46	Sallandse Poort	580.572	581.889	1.317
65	Timmermanshuis	15.042	18.077	3.035
77	de Zegge VII	986.839	965.144	-21.695
84	Kl.. Hagen Laag Zuthem fase 1	132.411	132.423	12
Totaal		2.672.431	2.766.224	93.793

5.4.7 Parameters

Bij het herzien van de grondexploitaties (GREX) is rekening gehouden met de volgende in de Grondprijsbrief 2023 vastgestelde parameters:

Parameters GREX

Omschrijving	2023	2024-2025	206 e.v.
Rentepercentage nieuwe investeringen	1,30%	1,30%	1,30%
Rentepercentage boekwaarde	1,30%	1,30%	1,30%
Kostenstijging GWW	4,00%	4,00%	2,00%
Kostenstijging plankosten	6,00%	4,00%	2,00%
Opbrengstenstijging woningbouw	0,00%	0,00%	0,00%
Opbrengstenstijging bedrijven	0,00%	0,00%	0,00%

Normbedragen 2023

Onderdeel	Bedragen in €		
	Bruto opp.	Netto opp.	
Bouwrijp maken	22	n.v.t.	per m2
Woonrijp maken	13	28	per m2
Groenvoorziening	3	10	per m2
Openbare verlichting	1.600		per lichtmast
Speelvoorziening	35.000		per speelplek

De genoemde normbedragen zijn door de accountant bij de controle van de jaarrekening 2022 als reëel beoordeeld.

Bijlagen

1. Financieel overzicht
2. Loon- en prijsontwikkelingen 2023
3. Stand algemene bestemmingsreserve 2023
4. Overzicht mutaties in reserves 2023
5. Overzicht beschikbaar te stellen kredieten 2023
6. Stand van onvoorzien 2023 (structureel en eenmalig)

Bijlage 1: Financieel overzicht

Wat heeft het ons (tot nu toe) gekost?

Bedragen in €

S=structureel
E=eenmalig

- is voordeel

Prog	Taak	Ontstaan door:	S/E	2023	2024	2025	2026
Autonome ontwikkelingen/extra budgetten exploitatie							
Programma's							
1	8.1	Extra krediet Boetelerveld	E	95.000			
		Extra budget Omgevingsdienst IJsselland	S	42.370	42.370	42.370	42.370
1	7.4	Implementatiekosten Omgevingswet	E	35.000			
		T.l.v. krediet implementatie omgevingswet	E	-35.000			
2	5.7	Snoeiachterstand bomen	E	32.000			
	5.7	Formatieuitbreiding openbaar groen	S	123.000	153.500	153.500	153.500
2	0.4	Overheadkosten	S	43.000	54.000	54.000	54.000
	5.7	Bestaande budgetten openbaar groen	S	-166.000	-207.500	-207.500	-207.500
2	Div.	Verlaging SDE-subsidie 2023 en verrekening voorgaande jaren	E	97.000			
2	2.1	Externe begeleiding aanbesteding voertuigen	E	70.000			
		T.l.v. reserve IVOR	E	-70.000			
2	5.2	Buitensportaccommodaties meerkosten uit reserve 'Renovatie sportvelden'	E	-341.000			
		Toevoeging gekoppelde reserve 'Kunstgrasvelden'	E	341.000			
	0.4	Uitbreiding fte consultants	E	160.000	160.000		
	0.4	Overheadkosten	E	40.000	50.000		
3	0.8	T.l.v. stelpost extra rijksmiddelen asiel	E	-92.000	-71.000		
	0.4	T.l.v. reserve statushouders en vluchtelingen	E	-108.000	-139.000		
3	6.3	Energie ondersteuningsfonds	E	-250.000			
	7.4	Energiefonds Raalte	E	250.000			
3	0.4	Extra kosten implementatie applicatie Werk en inkomen	E	97.200			
	0.4	T.l.v. reserve Sociaal Domein	E	-97.200			

Prog	Taak	Ontstaan door:	S/E	2023	2024	2025	2026
5	7.4	Krediet Raalte duurzaam	E	200.000			
	7.4	T.l.v. reserve Klimaatbeleid	E	-200.000			
5	7.4	Loonsom domeinen	E	664.060			
	7.4	T.l.v. rijksmiddelen CDOKE	E	-664.060			
7	5.3	Makershuis VAKTOR	E	12.000	12.000		
8	1.1	Huuropbrengst brandweerkazernes	S	-46.947	-46.947	-46.947	-46.947
9	0.4	Verhogen budget vervanging telefooncentrale	E	72.590			
	0.8	Verhogen budget uitvoering ambtie op dienstverlening	E	25.207			
	0.4	Dekking t.l.v. egalisatiereserve DOWR	E	-97.797			
9	0.1	Verhogen budget raad	E	30.220			
9	0.1	Verhogen budget rekenkamer	E	15.000			
Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien							
Alg	0.5	Renteresultaat 2023	E	-500.000			
Alg.	0.7	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023	S	-1.298.916	-3.744.210	-2.491.258	-3.429.446
	0.7	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023	E	-353.000	-95.000	-24.000	-24.000
Alg.	0.8	Leerlingenvervoer Oekraïne	E	60.000			
		Flankerend beleid energiearmoede	E	57.000			
		Maatschappelijke begeleiding statushouders	E	40.000			
		Taalonderwijs Oekraïne	E	35.000			
		Compensatie bommenregeling	E	35.000			
		Wet goed verhuurderschap	E	10.000			
		Verkiezingen	S	7.000	7.000	7.000	7.000
		Wet goed verhuurderschap	S	20.000	20.000	20.000	20.000
		Verhoogde asielinstroom	E	92.000	71.000		
		Wet Kwaliteitborging bouw	E	24.000	24.000	24.000	24.000
		Uitname uitvoeringskosten SVB	S	-54.000	-54.000	-54.000	-54.000
		Buurtsportcoaches niet via gemeentefonds	S	-176.000	-176.000	-176.000	-176.000
		Integraal zorgakkoord	S			196.000	182.000
		Herinvoering eigen bijdrage	S				-383.000
		Terugdraaien besparing Huish. Hulp	S			160.000	163.000
		Middelen jeugd	S			149.000	-676.497

Prog	Taak	Ontstaan door:	S/E	2023	2024	2025	2026
		Stelpost loonstijging 2024 gemeentepersoneel	S		1.145.000	1.145.000	1.145.000
		Stelpost DOWR 2024	S		214.000	214.000	214.000
		Stelpost verbonden partijen 2024	S		289.000	289.000	289.000
Alg.	0.8	Stelpost gesubsidieerde instellingen 2024	S		270.000	270.000	270.000
		Algemene prijsstijging 2024	S		1.380.000	1.380.000	1.380.000
		Stelpost loon- en prijsstijging wmo	S		270.000	270.000	270.000
		Stelpost loon- en prijsstijging jeugd	S		630.000	630.000	630.000
	0.7	Hogere integratie-uitkering SW	S	-238.613	-208.652	-174.459	-152.402
	0.8	Verlagen stelpost SW	S	238.613	208.652	174.459	152.402
Alg.	0.7	Hogere integratie uitkering beschut	S	-6.387	-6.957	-7.527	-8.105
	6.4	Verhogen budget beschut	S	6.387	6.957	7.527	8.105
Alg.	0.5	Hogere dividenduitkering Enexis	E	-48.483			
		Hogere dividenduitkering Rova	E	-7.587			
		Loon- en prijsontwikkelingen (zie bijlage 2)	S	2.831.685	2.898.885	2.898.887	2.898.889
			E	108.000	0	0	0
Div.	Div.	T.l.v. stelpost prijsstijgingen	S	-700.000	-700.000	-700.000	-700.000
		T.l.v. stelpost loonstijgingen	S	-412.000	-412.000	-412.000	-412.000
		T.l.v. stelpost prijsmutaties en volumeontwikkelingen	S	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Div.	Div.	Kleine en administratieve wijzigingen	E	0	0	0	0
			S	12.898	23.567	24.085	18.261
Investeringskredieten							
Div.	Div.	Effect doorschuiven/ vervallen kredieten bij jaarrekening 2022 en zomernota 2023	E	-860.322	721.576	2.051	46.142
			S	-5	-13.714	-13.572	-13.429
Bedrijfsvoering							
Alg.	0.4	Verhoging budget werving en selectie	E	40.000			
Alg.	0.8	Verhogen opleidingsbudget personeel	E	50.000			
		T.l.v. reserve opleiding personeel	E	-50.000			
Alg.	0.8	Verhogen budget vervanging bij ziekte	E	400.000			
Alg.	0.8	Functieherwaardering	S	31.042	31.042	31.042	31.042
9	0.1	Verhogen loonsombudget Griffie	S	9.500	9.500	9.500	9.500
9	0.1	Loonsom vertrouwenspersoon	S	23.000	23.000	23.000	23.000

Prog	Taak	Ontstaan door:	S/E	2023	2024	2025	2026
Alg.	0.8	Verhoging ICT-budget	E	14.116			
		T.l.v. egalisereserve DOWR	E	-14.116			
Alg.	0.4	Verhogen budget Privacy en informatieveiligheid	E	40.000			
Oekraïne							
		Verbouw en inrichtingskosten taalschool	E	424.000			
7	4.2	Huurkosten taalschool	E	50.000	50.000	50.000	50000
		T.l.v. reserve opvang vluchtelingen en statushouders	E	-474.000	-50.000	-50.000	-50.000
Stand van zaken bouwgrondexploitatie							
1	8.2	Nieuwe woningbouwlocatie Marienheem	E	50.000			
		T.l.v. alg. reserve grondexploitatie	E	-50.000			
1	8.2	Veldegge Heeten	E	50.000			
		T.l.v. alg. reserve grondexploitatie	E	-50.000			
1	8.2	Storting voorziening te verwachten verliezen	E	N.t.b.			
		T.l.v. alg. reserve grondexploitatie	E	N.t.b.			
Totaal gevolgen zomernota 2023				-457.545	2.789.069	2.841.661	2.224.382
Totaal eenmalig			E	-547.172	733.576	2.051	46.142
Totaal structureel			S	89.627	2.055.493	2.839.610	2.178.240
Totaal				-457.545	2.789.069	2.841.661	2.224.382

Aanpassingen per programma

Bedragen in €

- is voordeel

Nr.	Programma	2023	2024	2025	2026
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	-292.550	456.518	38.279	38.626
2	Integraal beheer openbare ruimte	843.498	401.561	410.562	437.172
3	Onderwijs, werk en inkomen	396.149	336.149	282.149	260.149
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	985.023	1.253.390	395.209	688.707
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans	-121.195	120.385	0	0
6	Economie	4.450	5.000	0	0
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	-29.521	-81.120	-99.996	-106.270
8	Openbare orde en veiligheid	66.203	66.203	66.203	66.203
9	Bestuur en dienstverlening	63.749	18.529	18.529	18.529
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	-1.915.806	-2.576.615	-1.110.935	-1.403.116
	Totaal	0	0	0	0

Begroting 2023 na wijzigingen zomernota

Bedragen in €

Nr.	Programma	Begroting 2023 voor zomernota			Begroting 2023 na zomernota			Verschil saldo
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	19.803.293	-14.551.514	5.251.779	18.455.082	-13.495.853	4.959.229	-292.550
2	Integraal beheer openbare ruimte	17.569.473	-6.763.433	10.806.040	17.686.755	-6.037.217	11.649.538	843.498
3	Onderwijs, werk en inkomen	28.146.837	-17.395.419	10.751.418	28.986.560	-17.838.993	11.147.567	396.149
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	29.749.920	-3.075.095	26.674.825	31.465.449	-3.805.601	27.659.848	985.023
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans	4.111.368	-4.525.135	-413.767	4.834.537	-5.369.499	-534.962	-121.195
6	Economie	1.825.249	-757.172	1.068.077	1.578.769	-506.242	1.072.527	4.450
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	8.190.682	-2.008.960	6.181.722	8.695.085	-2.542.884	6.152.201	-29.521
8	Openbare orde en veiligheid	3.802.152	-259.921	3.542.231	3.915.302	-306.868	3.608.434	66.203
9	Bestuur en dienstverlening	3.542.218	-654.543	2.887.675	3.595.967	-644.543	2.951.424	63.749
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	25.143.500	-91.893.500	-66.750.000	24.726.510	-93.392.316	-68.665.806	-1.915.806
	Totaal	141.884.692	-141.884.692	0	143.940.016	-143.940.016	0	0

Bijlage 2: Loon- en prijsontwikkelingen 2023

Bedragen in €

S = structureel / E = eenmalig

Progr	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026	
2	Snoeiachterstand bomen	E	Was	-	-	-	-
			Wordt	108.000	-	-	-
			Mutatie	108.000	-	-	-
2	Asfaltering	S	Was	924.000	924.000	924.000	924.000
			Wordt	1.071.840	1.071.840	1.071.840	1.071.840
			Mutatie	147.840	147.840	147.840	147.840
2	Klinkerverharding	S	Was	280.000	280.000	280.000	280.000
			Wordt	322.000	322.000	322.000	322.000
			Mutatie	42.000	42.000	42.000	42.000
2	Energiekosten openbare verlichting	S	Was	146.000	146.000	146.000	146.000
			Wordt	627.439	369.637	369.637	369.637
			Mutatie	481.439	223.637	223.637	223.637
2	Energiekosten riolering	S	Was	80.000	80.000	80.000	80.000
			Wordt	187.000	93.500	93.500	93.500
			Mutatie	107.000	13.500	13.500	13.500
2	Energiekosten gemeentewerf	S	Was	11.137	11.137	11.137	11.137
			Wordt	83.000	41.500	41.500	41.500
			Mutatie	71.863	30.363	30.363	30.363
3	Leerlingenvervoer	S	Was	545.900	545.900	545.900	545.900
			Wordt	604.311	604.311	604.311	604.311
			Mutatie	58.411	58.411	58.411	58.411
3	Peuterwerk	S	Was	352.800	352.800	352.800	352.800
			Wordt	368.676	368.676	368.676	368.676
			Mutatie	15.876	15.876	15.876	15.876
3	Onderwijs-achterstandenbeleid	S	Was	339.148	339.148	339.148	339.148
			Wordt	364.584	364.584	364.584	364.584
			Mutatie	25.436	25.436	25.436	25.436
4	Volksgezondheid GGD	S	Was	1.391.000	1.391.000	1.391.000	1.391.000
			Wordt	1.498.000	1.498.000	1.498.000	1.498.000
			Mutatie	107.000	107.000	107.000	107.000
4	Stelpost jeugd	S	Was	-	-	-	-
			Wordt	708.000	708.000	708.000	708.000
			Mutatie	708.000	708.000	708.000	708.000
4	Stelpost Wmo	S	Was	446.963	439.963	438.963	436.963
			Wordt	645.963	638.963	637.963	635.963
			Mutatie	199.000	199.000	199.000	199.000

Progr	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026	
4	Wmo individuele hulpmiddelen	S	Was	1.201.811	1.201.811	1.201.811	1.201.811
			Wordt	1.285.938	1.285.938	1.285.938	1.285.938
			Mutatie	84.127	84.127	84.127	84.127
4	Subsidie sociaal domein	S	Was	-	-	-	-
			Wordt	27.580	27.580	27.580	27.580
			Mutatie	27.580	27.580	27.580	27.580
7	Sportbedrijf Raalte (buurtsportcoaches)	S	Was	126.313	126.313	126.313	126.313
			Wordt	140.097	140.097	140.097	140.097
			Mutatie	13.784	13.784	13.784	13.784
7	HOFtheater	S	Was	361.000	361.000	361.000	361.000
			Wordt	397.000	397.000	397.000	397.000
			Mutatie	36.000	36.000	36.000	36.000
7	Bibliotheek Salland	S	Was	710.000	710.000	710.000	710.000
			Wordt	735.000	735.000	735.000	735.000
			Mutatie	25.000	25.000	25.000	25.000
8	CAO Veiligheidsregio	S	Was	2.544.334	2.544.334	2.544.334	2.544.334
			Wordt	2.657.484	2.657.484	2.657.484	2.657.484
			Mutatie	113.150	113.150	113.150	113.150
9	Bijdrage Dimpact	S	Was	304.553	304.553	304.553	304.553
			Wordt	318.258	318.258	318.258	318.258
			Mutatie	13.705	13.705	13.705	13.705
BDV	CAO gemeenten	S	Was	20.433.633	20.433.633	20.433.633	20.433.633
			Wordt	20.945.633	20.945.633	20.945.633	20.945.633
			Mutatie	512.000	512.000	512.000	512.000
Div	Kleine wijzigingen	S	Mutatie	42.474	42.476	42.478	42.480
Div	Stelpost inhaal-prijstijgingen 2023	S	Mutatie		460.000	460.000	460.000
	Totaal loon- en prijsontwikkelingen	E	108.000	-	-	-	
		S	2.831.685	2.898.885	2.898.887	2.898.889	
		Totaal	2.939.685	2.898.885	2.898.887	2.898.889	
	Dekking:						
	Stelpost prijsontwikkelingen	S		-700.000	-700.000	-700.000	-700.000
	Stelpost loonstijging gemeente	S		-412.000	-412.000	-412.000	-412.000

Progr	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
	Stelpost prijsmutaties en volume-ontwikkelingen	S	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
		E	-	-	-	-
	Totale dekking	S	-1.312.000	-1.312.000	-1.312.000	-1.312.000
		Totaal	-1.312.000	-1.312.000	-1.312.000	-1.312.000
	T.I.v. zomernota resultaat	E	108.000	-	-	-
		S	1.519.685	1.586.885	1.586.887	1.586.889
		Totaal	1.627.685	1.586.885	1.586.887	1.586.889

Toelichting op de verschillende loon- en prijsontwikkelingen is te vinden binnen het betreffende programma.

Bijlage 3: Stand algemene bestemmingsreserve 2023

Bedragen in €

Omschrijving	Mutatie	Stand
Stand per 1 januari 2023		20.593.952
Rekeningsresultaat 2022		9.816.338
Totaal		30.410.290
<i>Claims via raadsbesluit rekening 2022:</i>		
* reserve opvang vluchtelingen en statushouders	-1.559.000	
* lijst eenmalige kredieten naar 2023	-418.062	
* eenmalige uitgaven 2022 naar 2023	-554.020	
* stelposten algemene uitkering naar 2023	-2.146.180	
* eenmalige posten ten laste van Algemene bestemmingsreserve	-536.761	
Totaal raadsbesluit vaststellen jaarrekening 2022	-5.214.023	
Overbrengen kapitaalkredieten van 2022 naar 2023 al t.l.v. algemene bestemmingsreserve	-687.166	
Totaal		-5.901.189
Saldo per 1-1-2023		24.509.101
Doorschuiven kredieten naar 2023 bij zomernota 2022	-2.255.887	
Doorschuiven kredieten van voor zomernota 2022	-27.006	
Dekking begroting 2023	-569.240	
Vorming dynamische investeringsreserve	-7.500.000	
Amendement biodiversiteit 2023-2025	-60.000	
Bijdrage herhuisvesting Kulturhus Raalte	-179.000	
Totaal		-10.591.133
Saldo per 1-1-2024		13.917.968
Dekking begroting 2024	2.441.448	
Doorschuiven kredieten naar 2024 bij zomernota 2022	-146.614	
Amendement biodiversiteit 2023-2025	-45.000	
Totaal		2.249.834
Saldo per 1-1-2025		16.167.802
Dekking begroting 2025	4.263.492	
Amendement biodiversiteit 2023-2025	-45.000	
Totaal		4.218.492
Saldo per 1-1-2026		20.386.294
Dekking begroting 2026		-991.705
Stand algemene bestemmingsreserve per 31 december 2026		19.394.589

Bijlage 4: Overzicht mutaties in reserves 2023

Onderstaande mutaties op reserves zijn een bevoegdheid van de raad en zijn zodoende in de zomernota vermeld om dit te formaliseren.

Bedragen in €

- is voordeel

Wijz. nr.	Omschrijving reserve	Omschrijving	Bedrag
Uitname uit reserves:			
23717	Reserve SPP	Storytelling / ontwikkel traject juridisch	-50.000
23732	Reserve SPP	Onder andere generatiepact effecten	-32.136
23764	Reserve economisch beleid	Verenigen vastgoedeigenaren	-41.944
23771	Reserve inwoners-initiatieven	Jubileum Nieuw Heeten 100 jaar	-12.500
Totaal uitname			-136.580
Storting in reserves:			
23727	Reserve SPP	Vervallen uitloopschalen	3.338
Totaal storting			3.338

Bijlage 5: Overzicht beschikbaar te stellen kredieten 2023

Onderstaande beschikbaar te stellen kredieten zijn een bevoegdheid van de raad en zijn zodoende in de zomernota vermeld om dit te formaliseren.

Bedragen in €

Wijz.nr.	Omschrijving	WBS	Dekking	Bedrag
23708	SPUK verkeersveiligheid	M7210104	bijdrage rijk	335.250
23749	POK middelen	M8001005	bijdrage rijk	277.000
23693	Oekraïne 2023	M8310151	bijdrage rijk	8.665.200
23685	Taalschool CCS Oekraïne	M8454003	bijdrage rijk	50.197
23725	SPUK Informatiepunten Digitale Overheid	M8540210	bijdrage rijk	37.186
Totaal				9.364.833

Bijlage 6: Stand van onvoorzien 2023 (structureel en eenmalig)

Bedragen in €

Nr.	Omschrijving	Mutatie	Stand
Onvoorzien; structurele middelen			
	Geraamd bij primitieve begroting 2023	40.000	
	Geen claims in 2023	0	
	Resteert		40.000
Onvoorzien; eenmalige middelen			
	Geraamd bij primitieve begroting 2023	50.000	
	Geen claims in 2023	0	
	Resteert		50.000